

สรุปการสัมมนาระดับภาคโครงการความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาความยากจน

การพัฒนาสังคม และสุขภาวะ

เรื่องกระบวนการจัดการเศรษฐกิจฐานราก : บทเรียนและข้อมูลจาก ๓ จังหวัดภาคกลาง

วันเวลาสถานที่ จันทร์ ที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๑ ห้องราชวดี โรงแรมชัยนาทธานี จ.ชัยนาท

หน่วยงานผู้จัด และหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการศึกษาวิจัย

โครงการความร่วมมือเพื่อจัดการปัญหาความยากจนการพัฒนาสังคมและสุขภาวะ ๓ จังหวัดภาคกลาง ชัยนาท อุทัยธานี และ นครปฐม

สาระสำคัญจากการประชุม

๑. **วัตถุประสงค์ของการสัมมนา** เป็นการนำเสนอ ผลการดำเนินงานของโครงการความร่วมมือฯ ซึ่งดำเนินการในพื้นที่ ๓ จังหวัด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนทำงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน และรับฟังข้อเสนอแนะต่อการทำงานในพื้นที่ และการดำเนินงานของโครงการในระยะต่อไป

๒. **ผู้เข้าร่วมประชุม** ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยนาท หัวหน้าส่วนราชการ ตัวแทนหน่วยงานภาคราชการ ภาคประชาชน อบต. เทศบาล คณะวิจัย ทีมงานภาคประชาชนของ ๓ จังหวัดภาคกลาง ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร และ เจ้าหน้าที่ สกว.ประมาณ ๑๓๐ คน

๓. **เนื้อหาการสัมมนา** ประกอบด้วย ๓ ส่วน คือ

๓.๑ **การกล่าวรายงานวัตถุประสงค์การวิจัย และกล่าวเปิด และบรรยายพิเศษ โดย ดร.ประภากร สมิติ ผวจ.ชัยนาท**

นายอนุ สง่าเรืองฤทธิ์ ผู้ประสานงานภาคกลางกล่าวรายงาน

- ปี ๔๘-๔๙ สกว.ร่วมกับ พอช. ศตจ.ชาติ ได้จัดทำโครงการนำร่องบูรณาการจังหวัดขึ้น
- โครงการความร่วมมือฯ ดำเนินการต่อเนื่องจากโครงการนำร่อง ในพื้นที่ ๒๐ จังหวัด และในภาคกลางดำเนินการใน ๓ จังหวัด ชัยนาท อุทัยธานี นครปฐม
- ประชุมเพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานของจังหวัดภาคกลาง และรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพื่อปรับแนวทางในการดำเนินงาน

ดร.ประภากร สมิติ ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยนาท

- ตอนแรกไม่สนใจงานของโครงการ แต่หลังจากได้ทำความเข้าใจในการดำเนินงานของ สกว. ก็เข้ามามีส่วนร่วมให้การสนับสนุน โดยไม่มอบหมายให้รองผู้ว่าฯ เข้าแทนเลย จึงขอฝากให้หน่วยงานราชการที่ได้รับหนังสือจากหน่วยงานให้ทุนสนับสนุนการวิจัย ให้ความสนใจกับงานนี้ให้มาก
- อยากให้การดำเนินงานของโครงการ ซึ่งเลือกบางพื้นที่มานำร่อง จะต้องตอบคำถามให้ได้ว่าเหตุใดเลือกตำบลนั้นๆ ต้องไม่เลือกพื้นที่เพราะความลำเอียง อย่าทำให้เกิดความขัดแย้ง ต่อการปกครองท้องถิ่น
- การคัดสรรทีมงานจะต้องเลือกกลุ่มคนซึ่งมีการบูรณาการภาคี เพื่อไม่ให้งานมีความโดดเดี่ยว
- การทำความเข้าใจกับ ผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วน และผู้นำท้องถิ่น เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนและข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน
- การมีทีมงานซึ่งเป็น Think Tank นำข้อมูลมาประกอบการดำเนินงาน ข้อมูลต้องหลากหลายและมีความน่าเชื่อถือ
- จะต้องมีการรายงานผลการดำเนินงานให้กับจังหวัด หน่วยงานราชการ และองค์กรปกครองท้องถิ่นเพื่อให้จังหวัด โดย ผวจ. ได้คิดว่าการดำเนินงานต่อไปนั้น สกว.ยังคงสนับสนุนทุนการวิจัยหรือไม่ หรือสนับสนุนให้ทุกจังหวัดดำเนินการเต็มพื้นที่

- หรือไม่ หาก สกว.ไม่สามารถสนับสนุนได้ทั้งหมด จังหวัดอาจจะให้สำนักงานพัฒนาชุมชนดำเนินการของพื้นที่ที่เหลือควบคู่กันไปด้วย ขอฝากไปยังจังหวัดอื่นๆ ให้เรียนผู้ว่าราชการจังหวัด ว่าจะต้องมีการเตรียมการในโครงการระยะต่อไป
- ทีมงานจังหวัดชัยนาทได้เสนอผลการดำเนินงาน และแผนชุมชนให้กับจังหวัดและหน่วยงานราชการจังหวัด ได้สันทัดให้ส่งแผนไปยังระดับอำเภอ เพราะจังหวัดมี กบจ. และ กบอ. ซึ่งทำหน้าที่พิจารณาแผน อีกสองชุดให้สำเนาส่งให้กับ หัวหน้าสำนักงานจังหวัดและพัฒนาราชการจังหวัด เพื่อเตรียมข้อมูลให้กับผู้ว่าราชการคนใหม่ดำเนินการ จังหวัดนำไปพิจารณาปรับเข้าแผนพัฒนาจังหวัด
  - สกว.เข้ามาทำงานวิจัยตั้งแต่ปี ๔๗ มีงานวิจัย ๗ เรื่อง และนำผลการวิจัยไปทำ Work Shop ร่วมกับชาวบ้าน แล้วนำเสนอให้กับกรรมการงบประมาณ หลายเรื่องทั้งส้มโอ โคเนื้อ โดยทำใบปะหน้าบอกว่าผ่านการวิจัยโดย สกว. ทำให้ได้รับงบประมาณ ๑๘๐ ล้านบาท และได้ส่งข้อมูลชุดเดียวกันนี้ให้กับ สส. ได้รับงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาจังหวัดอีก ๑๘๐ บาท การทำงบประมาณหากมีข้อมูลที่สนับสนุน โดยเฉพาะผลงานวิจัยและงานวิชาการ จะช่วยหนุนงานของจังหวัดได้
  - การทำงานจะไม่จบแค่นี้ จะต้องมีการสานต่อไป เพื่อสานต่อความทุ่มเทของภาคประชาชนที่ดำเนินการ และเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

๓.๒ การนำเสนอผลการดำเนินงาน ของ ๓ จังหวัดภาคกลาง

จ.อุทัยธานี ดำเนินงานในพื้นที่เป้าหมาย 35 ตำบล (ตำบลน้ำซึม ,ตำบลหาดทอง ,ตำบลเกาะเทโพ ,ตำบลหนองแก ,ตำบลหนองเต่า ,ตำบลหนองไผ่แบน ,ตำบลสะแกกรัง ,ตำบลหนองไผ่ ,ตำบลหนองขาหย่าง,ตำบลดอนกลอย ,ตำบลห้วยรอบ ,ตำบลทุ่งผึ้ง ,ตำบลท่าโพ ,ตำบลหมกแกว ,ตำบลหลุมเข้า ,ตำบลดงขวาง ,ตำบลอุทัยเก่า ,ตำบลทุ่งพง ,ตำบลเขากวางทอง ,ตำบลโคกหม้อ ,ตำบลหนองสระ ,ตำบลหนองยายดา ,ตำบลหนองกลางดง ,ตำบลหนองกระทุ่ม ,ตำบลบ่อทราย ,ตำบลพลวงสองนาง ,ตำบลประตู่ยืน ,ตำบลสุขฤทัย ,ตำบลทองหลาง ,ตำบลห้วยคต ,ตำบลทัพหลวง ,ตำบลห้วยแห้ง ,ตำบลคอกควาย ,ตำบลวังหิน และตำบลบ้านใหม่คลองเคียน) จาก 8 อำเภอ มีครัวเรือนที่จัดบันทึกทั้งสิ้น 4,592 ครัวเรือน ประมาณการรายรับ รายจ่าย ของจังหวัด

อุทัยธานี 36 ตำบล 336 หมู่บ้าน

การดำเนินงานประกอบด้วย

1. ทำแผนแม่บทชุมชนและข้อมูลเพิ่ม ในพื้นที่ 15 ตำบลขยาย
2. ทบทวนแผนแม่บทชุมชน และหาข้อมูลเพิ่มใน 20 ตำบลนำร่องเดิม
3. สร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้นำ และฝึกพลังเป็นเครือข่ายใน 35 ตำบล
4. กระตุ้นให้เกิดกระบวนการ ลด-ละ-เลิก การใช้สารเคมีเพื่อการเกษตร มาใช้ปุ๋ยหมัก และจุลินทรีย์ต่าง ๆ ในการผลิตอาหารทุกชนิด

เป้าหมาย คือ การสร้าง“ตำบลอยู่ดีมีสุข” คือ ตำบลที่มีการนำข้อมูลจากแผนแม่บทชุมชนมาถักทอแก้ปัญหาในประเด็นต่าง ๆ ให้ครบวงจรอุปาทานของความยากจน เช่น

1. มีการลดรายจ่ายจากการผลิต โดยการ ลด – ละ – เลิก สารเคมีราคาแพงมาใช้เศรษฐกิจพอเพียงอย่างน้อย 30%
2. มีการผลิตอาหารบริโภคเอง ทั้ง ข้าว – ผัก – ผลไม้ 100 ครอบครัว
3. มีการลดรายจ่ายในครัวเรือนที่จำเป็น โดยการรวมกลุ่มผลิตเอง ใช้เอง และร่วมมือกันในรูปธุรกิจชุมชน 50 ครัวเรือน
4. การจัดสวัสดิการ เกิด - แก่ - เจ็บ - ตาย ในตำบลนำร่องอยู่ดีมีสุข ในระบบ 1 : 1 : 1 (ฝ่ายประชาชนสมทบ 1 ส่วน รัฐบาลสมทบ 1 ส่วน และ อบต. สมทบ 1 ส่วน)
5. มีการฟื้นฟูเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งทางด้านกำจัดของเสีย และอนุรักษ์เรื่องป่าชุมชน และป่าครอบครัว
6. วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง งานประเพณีต่าง ๆ จะมีการฟื้นฟูฝึกสอนให้อยู่ในท้องถิ่น
7. เครือข่ายประเด็น และต่างประเด็น มีการแลกเปลี่ยนถึงผลสำเร็จ และอุปสรรคทุกเดือน
8. การบูรณาการทีมงานทั้งภาครัฐ ท้องถิ่น และประชาชนจะเกิดทุกประเด็น

บทเรียนสำคัญในการพัฒนาตำบลบูรณาการ โดยนายสมพงศ์ สุทธิวงศ์ หัวหน้าโครงการฯ จ.อุทัยธานี

- ➡ จังหวัดมีปัญหาน้ำท่วม/แล้งสลับกัน น้ำไหลจากเขาและลงสู่แม่น้ำอย่างรวดเร็ว แม้จะมีเขื่อนและคลอง แต่ก็ยังประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ ทำนาปีร้อยละ ๔๐ มีการปลูกพืชชนิดอื่นๆ แต่ไม่มาก มีพื้นที่ทางการเกษตร ๑ ล้านกว่าไร่
- ➡ “เมืองท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตรปลอดภัย สังคมอุทัยสาสุข”
- ➡ ตอนเริ่มต้นโครงการจังหวัดนำร่องฯ และโครงการความร่วมมือฯ ทางที่กลางโดย ดร.สีลาภรณ์ เป็นผู้แนะนำทีมงานภาคประชาชนจังหวัดให้กับทางผู้ว่าฯ และหัวหน้าหน่วยงานราชการจังหวัด
- ➡ จังหวัดดำเนินการโดยมีตำบลต้นแบบหนึ่งตำบล เป็นตำบลอยู่ดีมีสุข (ต.อุทัยเก่า) ที่ดำเนินการอย่างครบวงจร จัดบัญชีอาหารปลอดภัย จัดสวัสดิการออมทรัพย์วันละบาท เพื่อให้ประชาชนมีความอยู่ดีมีสุข
- ➡ ตอนทำโครงการนำร่องฯ ได้ทำแผนแม่บทชุมชนไปแล้ว ๒๐ ตำบล ในโครงการความร่วมมือฯ ทำเพิ่มอีก ๑๕ ตำบล รวมเป็น ๓๕ ตำบล จากทั้งหมด ๗๐ ตำบล
- ➡ ตอนหลังได้นำแบบบันทึกบัญชีครัวเรือนมาเสริมการทำข้อมูล จปฐ.และ กชช.๒ ค.
- ➡ ในตำบลได้ร่วมกันทำสวัสดิการชุมชน ทำงานแบบถักทอ สานความร่วมมือกับเครือข่ายอื่นๆ ร่วมกันเป็นคณะทำงานของภาคประชาชน
- ➡ มีการจัดตั้งแกนนำ ๕ เสือ ซึ่งทำหน้าที่เป็นวิทยากรกระบวนการเรื่องการจัดการความรู้และแผนชุมชน
- ➡ จังหวัดจัดตั้งสภาแกนนำขึ้นมาได้ ๒๓ ตำบล
- ➡ การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน มีเครื่องมือ ดังต่อไปนี้ แผนแม่บทชุมชน บันทึกบัญชีครัวเรือน ศูนย์การเรียนรู้เพื่อชีวิต และสภาแกนนำชุมชน
- ➡ บัญชีครัวเรือน วิเคราะห์โลหิต วิเคราะห์ดิน เพื่อสร้างความตระหนักและความคิดร่วมของครอบครัว
- ➡ สรุปรายการบันทึกบัญชีครัวเรือน จำนวน

(**ขับเคลื่อนงานผ่านทีมแกนนำชุมชน ของทุกตำบลที่จะร่วมกันแก้ปัญหาความยากจน ร่วมกันนำปัญหาของหมู่บ้านมาร่วมกันคิดหาสาเหตุ หาทางแก้ไข และใช้บัญชีครัวเรือนเป็นกระจกส่องเงาให้เห็นพฤติกรรมรายจ่ายของครัวเรือนมาใช้เป็นเครื่องมือ เพื่อให้ประชาชนรู้จักตนเอง เห็นจุดบกพร่องของตนเอง ในระยะต่อไปจะสนับสนุนเรื่องการจัดทำบัญชีรับจ่ายให้มากขึ้น เพราะประชาชนเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน)

พมจ.อุทัยธานี

- เห็นความสำคัญระหว่างการทำงานของ ประชาชนและภาคประชาชน หากมี อบต.เข้าร่วมในการทำงานด้วยจะทำให้การทำงานของภาคประชาชนได้รับการสนับสนุนได้ดี ทั้งเรื่องของคนและงบประมาณ
- พมจ. ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน คิดโครงการต่างๆ เพื่อลดรายจ่ายให้กับประชาชน มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการศูนย์เรียนรู้บ้าน โครงการแผนชีวิตชุมชน และการจัดบัญชีครัวเรือน และการใช้ข้อมูลอื่นๆ เช่น ประวัติศาสตร์ แนวนโยบายของรัฐ ฯลฯ เพื่อใช้ในการวางแผนชีวิตของประชาชน
- การทำงานของภาครัฐ ขณะนี้มีการปรับในการดึงภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อพัฒนาของจังหวัด

นายธาดา อำพัน นายก อบต.อุทัยเก่า – การทำงานแบบตำบลสามขา -

- ทำงานมาตั้งแต่ปี ๔๐ สำหรับการเป็นผู้นำท้องถิ่น
- ทีมงานของสภาแกนนำตำบล ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ได้กระตือรือร้นที่จะเข้ามาทำงานเพื่อแก้ปัญหาของตำบลร่วมกัน มีการประชุมร่วมกันทุกเดือน
- ตำบลอุทัยเก่ามีการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน และเจาะเลือดตรวจหาสารพิษ ร่วมกับโครงการศูนย์เรียนรู้บ้านของจังหวัด ทำให้ประชาชนลดรายจ่ายในครัวเรือนได้
- ตำบลอุทัยเก่าทำบัญชีครัวเรือนทุกครัวเรือนและจะบันทึก ๑ ปี สำหรับตำบลอื่นๆ ประมาณร้อยละ ๒๐-๒๕ และไม่จดบันทึกทั้งปี

นายประทีป แก่นนำภาคประชาชน

- พบปัญหาประชาชนมีความเข้าใจ แต่ไม่ตระหนักถึงความสำคัญ
- จังหวัดต้องสั่งการเป็นลำดับขั้น เพื่อให้ประชาชนรู้ว่าหากไม่ได้ทำบัญชีครัวเรือนจะไม่ได้รับการสนับสนุนบางอย่างจากรัฐ ต้องการแรงผลักดันจากภาครัฐให้มากขึ้น
- ตอนนี้ใช้วิธีการเจาะเลือด ทำให้คนเกิดความหวาดกลัวต่ออันตรายของการใช้สารเคมีประชาชนตื่นตัวมากขึ้น ปลุกผักปลุกข้าวเอง

นายสำเริง รวมทอง แก่นนำ ผู้จัดตั้งสภาแกนนำตำบล

- ดำเนินการผ่านสภาแกนนำชุมชน ร่วมกันนำปัญหาชุมชนมาถก เพื่อหาทางแก้ปัญหา ปากท้องให้กับชาวบ้าน
- ใช้บัญชีครัวเรือนเป็นกระจอกส่องพฤติกรรมของครัวเรือน ให้รู้จักปรับลดค่าใช้จ่าย เลือกรับอย่างครัวเรือนที่จัดบันทึกมาให้ชาวบ้านคนอื่นได้เรียนรู้
- ร่วมงานกับนายอำเภอ ในเรื่องการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนของ อ.หนองขาหย่าง ๑๐ กลุ่ม ทุกหมู่บ้านในตำบล

จ.ชัยนาท : การนำเสนอเรื่องจากบัญชีครัวเรือนสู่วิสาหกิจชุมชนสร้างตำบลเข้มแข็ง

นายณรงค์ ผดอ่องอ้าย คณะทำงานจังหวัดชัยนาท (เอกสาร PPT)

- แก่จนเริ่มต้นเมื่อคิดเป็น คิดเป็นเมื่อเห็นข้อมูล โดยใช้บัญชีครัวเรือนเป็นเครื่องมือ
- จัดเก็บ ๕๐ ครัวเรือน/หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๘๒ ของครัวเรือนทั้งหมดจาก ๒๑ ตำบล จัดบันทึก ๓ เดือน จำนวนครัวเรือนที่จัดบันทึก ...

นางสมศรี จริ่งวัง ครู ข. ต.สะพานหิน

- จุดเด่นของตำบล ใช้ผู้นำ และแกนนำ อาสาสมัครของหน่วยงานต่างๆ เข้าเป็นผู้แนะนำให้ชาวบ้านจัดบันทึก และเริ่มจัดบันทึกจากเพื่อน ญาติพี่น้อง
- การทำความเข้าใจเรื่องการจดบันทึก และประชาชนเขียนอ่านไม่ได้ ไม่เข้าใจว่าทำแล้วจะมีประโยชน์อย่างไร
- แก้ไขได้ตามเงื่อนไขต่างๆ เช่น วาดรูปสำหรับคนเขียนไม่เป็น เลือกรับอย่างครัวเรือนที่มีเด็กนักเรียนเพราะเข้าใจได้ง่ายและมีเวลาจดบันทึก เลือกรับครัวเรือนของเพื่อน/ญาติ เพราะว่าเข้าใจกันได้ง่าย และมีผลในการไปบอกต่อให้กับคนอื่นๆ หรือเลือกรับครัวเรือนที่อาศัยอยู่ติดถนน เพราะว่าไปติดตามผลได้ง่าย

นายบุญส่ง ตัวแทนตำบล

- ใช้แรงกระตุ้นผ่านแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- ไปขอแบบบันทึกจากพัฒนาชุมชนมาแจกชาวบ้านครบทุกหลังคา
- เริ่มแรกชาวบ้านไม่เข้าใจ แต่เมื่อทำเป็นแผนชุมชนมาแล้ว ชาวบ้านจึงเห็นว่าข้อมูลครัวเรือนสามารถนำมาเสริมแผนชุมชนในด้านเศรษฐกิจได้ จึงพร้อมใจในการจดบันทึก

ตัวแทน ต.โพธิ์นางด้าออก

- เนื่องจากแกนนำของหมู่บ้านเป็นลูกศิษย์ จำนวน ๑๔ คน แล้วร่วมกันจัดบันทึกบัญชีครัวเรือน เลือกคนที่มีคุณภาพจริงใจ และตั้งใจทำงาน ให้แกนนำหาตัวแทนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๕ คน ส่วนใหญ่เป็น ส.อบต. ทำให้ได้รับการสนับสนุนจาก อบต.ดี
- การนำเสนอแผนชุมชนสู่ อบต. ได้รับเงินสนับสนุนจาก อบต. ๑ แสนบาท
- การคัดเลือกแกนนำในการทำงานของตำบลมีความสำคัญอย่างยิ่ง หากได้คนที่มีคุณภาพมั่นคง จะทำให้ได้งานที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะคนที่ขยันติดตามงาน หรือเป็นคนที่ทำงานใน อบต. จะทำให้ได้รับการสนับสนุนอย่างดี

- ที่ตำบลได้ประชุมร่วมกันทุกเดือน เพื่อติดตามผลการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือน มีการจ่ายเงินค่าตอบแทนให้เล็กน้อยในการติดตามผลการจัดบัญชีครัวเรือน

นายผิน พยัคฆ์มาก ผู้ประสานงาน อ.หนองมะโมง

- แก่นนำระดับตำบล ครู ก. ต้องเป็นคนที่พูดเก่ง ซึ่งมีประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจกับชุมชน
- ต.สะพานหิน เป็นตำบลนำร่อง จัดเก็บบัญชีทุกครัวเรือน
- แผนชุมชนเป็นการวางแผนสู่การสร้างวิสาหกิจชุมชน เช่น การจัดทำกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ โดยมีการระดมทุนของเกษตรกรที่จะเข้าร่วมกลุ่ม อบต.สนับสนุน ๑๓๐,๐๐๐ บาท โครงการความร่วมมือฯ ๒๐,๐๐๐ บาท เป็นต้น
- การจัดบันทึกบัญชีครัวเรือน ทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการลดค่าใช้จ่าย ผลเสียของการใช้สารเคมีในการเกษตร ประชาชนรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตปุ๋ยเอง เป็นต้น โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างชีวิตพอเพียง

นายก อบต.สะพานหิน

- เริ่มเข้าร่วมให้การสนับสนุนโครงการ เนื่องจากเคาเฟในตัวแกนนำของ ตำบล
- ต่อมาได้สนับสนุนงบประมาณ ๓ หมื่นบาท สถานที่ เจ้าหน้าที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ
- บัญชีครัวเรือนที่ผ่านการประมวลผลทำให้เห็นภาพข้อมูล เช่น การใช้ปุ๋ยเคมีจำนวนมาก ซึ่งเดิม อบต.ไม่ทราบข้อมูลนี้
- ข้อมูล จปฐ. ที่ อบต.จัดเก็บไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์
- อบต.ได้รับข้อมูลจากโครงการ สามารถนำไปทำเป็นแผนของ อบต.ในการจัดทำข้อบัญญัติ
- เดิมการทำแผนประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการทำแผน ส่วนใหญ่เดิมแผนมาจากผู้นำ ซึ่งผู้นำเป็นผู้ชักจูง แต่การทำงานของโครงการฯ ทำให้ได้ข้อมูลซึ่งประกอบเป็นแผน ชาวบ้านมีส่วนร่วม แผนที่ได้เป็นแผนซึ่งตรงตามความต้องการของประชาชนมากขึ้น
- อบต.นำแผนของชุมชนเข้าข้อบัญญัติได้ง่าย เข้าสู่แผนของ อำเภอ /จังหวัด ซึ่งที่ผ่านมาแผนชุมชนจากหมู่บ้านถูกนำไปเก็บไว้ที่ระดับ อบต. แต่ปัจจุบันแผนของชาวบ้านได้นำมาบูรณาการในระดับจังหวัดมากขึ้นกว่าเดิม
- หมู่ ๗ ต.สะพานหิน ได้รับงบประมาณของจังหวัด (อยู่ดีมีสุข) ในการสร้างโรงงานผลิตปุ๋ย ซึ่งตรงตามความต้องการของชาวบ้าน เพราะข้อมูลครัวเรือนทำให้เห็นแล้วว่าความต้องการของประชาชนในเรื่องการลดใช้ปุ๋ยเคมี
- ข้อเสนอแนะ อยากให้คณะทำงานระดับจังหวัด/อำเภอ/ตำบล ไปทำความเข้าใจกับนายก อบต. ว่าโครงการนี้ทำแล้วมีประโยชน์อย่างไร ไม่ผิดกฎหมาย ไม่กระทบกับการทำงานของ อบต. และสามารถดำเนินการได้
- แนวความคิดในการทำงาน ซึ่งเป็นเหมือนทางลัดของการทำงาน คือ การทำให้ผู้ว่าราชการจังหวัดให้การสนับสนุนการทำงานของโครงการ จะทำให้ได้รับการสนับสนุนจาก นายอำเภอ อบต. ผู้นำท้องถิ่น ชุมชน มากขึ้น

การนำเสนอผลการดำเนินงาน จ.นครปฐม : จากบัญชีครัวเรือนสู่กองทุนสวัสดิการ

- เก็บข้อมูลครัวเรือน ๓๕ ตำบล จาก ๔๒ ตำบลเป้าหมาย
- รាយจ่ายหมวดที่สูงตามลำดับ (รายละเอียดใน PPT)
- มีการสานเครือข่าย ทำงานร่วมกับ เครือข่ายเด็กและเยาวชน จดเกล้า ฯลฯ

ตัวแทนภาคประชาชน อ.ดอนตูม เป็นคณะทำงานจังหวัด

- ตอนเข้าไปทำงาน ไม่เห็นว่ามีความจำเป็นต่อครอบครัว แต่พอจัดบันทึก ก็เป็นตัวอย่างให้ลูก และชาวบ้าน
- ที่บ้านเลี้ยงหมู พอจัดบันทึกแล้วเห็นว่าขาดทุนตลอด เลยเปลี่ยนอาชีพ มาทำถ่านขายแทน การจัดบันทึกทำให้เห็นค่าใช้จ่าย รายรับ ทำให้รู้จักวางแผนการใช้จ่ายของครัวเรือน
- พอทำรายรับรายจ่ายก็ไปเป็นตัวอย่างให้กับคนตำบลอื่นๆ ทำหน้าที่ติดต่อประสานงานกับเครือข่ายตำบลอื่นๆ ในเรื่องการทำบัญชีครัวเรือน ก็ได้รับการยอมรับอย่างดี

นายแดง ตีแยว แกนนำภาคประชาชน ต.สวนป่า อ.เมือง

- จากเดิมเป็นคนที่ไม่มีอนาคต คิดหนีเพราะเล่นการพนัน กินเหล้า คิดจะฆ่าลูก เมียเพื่อหนีหนี้ แต่พอคิดได้ว่าทำไปก็แก้ปัญหาไม่ได้ จึงหันมาเลิกเหล้า เลิกการพนัน และจดทะเบียนชู้สาวเรือน
- การจกรายรับรายจ่ายทำให้เห็นว่าควรเพิ่ม ลดค่าใช้จ่ายอะไร เช่น เคยซื้อฟริกิน ก็ปลูกกินเอง
- ไปเป็นตัวแทนของคนจตบันที่กักบัญชีรายรับจ่ายให้กับคนอื่นอีกจำนวนมาก
- ข้อมูลครัวเรือนที่ได้ หากไม่มีการตีความหรือวิเคราะห์ข้อมูลจะไม่มีประโยชน์ ต่อการปรับตัวของครัวเรือนและชุมชน
- การจตบันที่ก ทำให้ชาวบ้านเห็นว่าตนเองมีหนี้สินมาก (๓๓ ตำบล) กังวลว่าจะเสียที่ดินที่เคยไปจำนองไว้ คนแก่ก็อายุมากขึ้น ทำให้ชาวบ้านตระหนักกันว่าจะต้องมีการตั้งกลุ่มออมเงินเพื่อเป็นสวัสดิการให้กับชาวบ้านด้วยตนเอง เนื่องจากคนแก่จำนวนหนึ่งต้องการมีเบี้ยยังชีพ จึงตั้งกลุ่มออมทรัพย์สวัสดิการวันละบาทขึ้น เพื่อเป็นสวัสดิการให้กับชาวบ้าน และมีคนเข้าร่วมมากขึ้น เช่น ตายได้เงิน ๒,๕๐๐ ,๕,๐๐๐ ยาวนานที่สุด ๑๖,๐๐๐ บาทป่วยเข้า รพ.ได้เงินนอนวันละ ๕๐๐ บาท คลอดได้รับของขวัญ เป็นต้น ตอนนี้มีเงินกองทุน ๓ แสนกว่าบาท และมีหลายตำบลที่เกิดอยากจะทำกองทุนสวัสดิการขึ้นมาเอง โดย อบต.ให้งบประมาณสนับสนุน เช่น อบต.สวนป่า ให้เงินสนับสนุนตั้งต้น ๑ แสนบาท เป็นต้น
- การตั้งกองทุนบุญวันละบาท ที่ได้รับการสนับสนุนจาก อบต.เป็นอย่างดี จะทำให้เกิดความยั่งยืน

ตัวแทนกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์

- ความริเริ่มเกิดจากน้องสาวซึ่งปลูกฝ้ายป่วย และตรวจพบว่ามีสารพิษสะสมในร่างกายโดยไม่ทราบสาเหตุ
- จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ แล้วแจกแบบบันทึกบัญชีไปให้กับสมาชิกในกลุ่ม แต่พบว่าแบบบันทึกนั้นยาก จึงให้บันทึกอย่างง่าย และใช้กลไกนักเรียนในชุมชนให้จดบันทึกบัญชีครัวเรือนให้กับพ่อแม่ หากเด็กไม่จดบันทึกจะถูกหักคะแนน ทำให้ครัวเรือนมีความใกล้ชิด ครัวเรือนเกรงว่าครูจะรู้ว่ามีการซื้อขาย ซื้อเหล้า คนก็เลิกพฤติกรรมที่ไม่ดี ลดค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยลง
- ในชุมชนเริ่มจดบัญชีครัวเรือนมากขึ้น ทีมจังหวัดของโครงการความร่วมมือฯ ไปนำเสนอเรื่องการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อคนแก่ โดยชมรมผู้สูงอายุดำเนินการเอง จากเดิมตั้งใจว่าจะรับสมัครแค่ ๑๕๐ คน จนถึงวันนี้มีสมาชิกมากกว่า ๓๐๐ คนแล้ว
- เป็นจุดเริ่มจากชุมชน/แผนชุมชน สู่การตั้งกองทุนหมู่บ้าน /ตำบล ขึ้น เพื่อจัดตั้งสวัสดิการขึ้น

รองนายก อบต.

- จตบันที่กบัญชีครัวเรือนเอง มีประโยชน์เพราะเห็นรายรับจ่าย วางแผนการเงินได้
- อบต.วางแผนจะสนับสนุนงบประมาณให้กับการส่งเสริมเรื่องจตบันที่กบัญชีครัวเรือนให้ ๑ แสนบาท
- อบต.ยินดีสนับสนุนแผนงานด้านต่างๆ ของภาคประชาชน และเห็นประโยชน์ของโครงการ เช่น โครงการปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อประชาชน

ตัวแทนพัฒนาชุมชน จ.นครปฐม

- บทบาทของภาครัฐ ผวจ. ให้พัฒนาชุมชนเป็นเจ้าภาพในการทำงานร่วมกับภาคประชาชน หลังจากการประกาศวาระแห่งชุมชน ตั้งแต่ ม.ค.๕๐ ได้เน้นย้ำเรื่องการจัดทำแผนชุมชนที่มีคุณภาพ
- การทำแผนชุมชน เป็นการเชื่อมงานกับโครงการความร่วมมือฯ แผนชุมชนจะต้องเชื่อมโยงกับปัญหาของชุมชน
- แผนชุมชนที่มีคุณภาพนอกจากมาจากปัญหาความต้องการของประชาชนแล้ว จะต้องมีการเชื่อมโยงข้อมูลจาก จปฐ. กชช.๒ ค. และข้อมูลบัญชีครัวเรือน
- ทุกหมู่บ้านมีแผนชุมชน แต่มีหมู่บ้านนำร่อง/ตำบลนำร่อง จาก ๗ อำเภอ ที่ดำเนินการเรื่องแผนชุมชนอย่างเข้มข้น

- เมื่อได้แผนชุมชนก็จะต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของหมู่บ้าน ก่อนส่งไปยัง อบต. และบูรณาการแผนระดับตำบล อำเภอ
- จุดเด่นของ จ.นครปฐม นอกจากการขับเคลื่อนโดยใช้บัญชีครัวเรือน และแกนนำเป็นผู้มีประสบการณ์ ทั้งการจดบันทึก และการริเริ่มในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ สวัสดิการต่างๆ คือ การขับเคลื่อนงานร่วมกับเครือข่าย ด้านสุขภาพ งดเหล้า ผักปลอดสาร ปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มออมทรัพย์ สวัสดิการชุมชน ซึ่งการทำกลุ่มสวัสดิการชุมชน ก็ใช้บัญชีครัวเรือนเป็นเครื่องมือ สำหรับการเชื่อมต่อกับภาครัฐ ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเป็นอย่างดี ผู้ว่าราชการให้การสนับสนุน ให้โอกาสภาคประชาชนในการทำงานร่วมกับภาครัฐ และหน่วยงานต่างๆ ในคลินิกเคลื่อนที่ไปยังอำเภอ ตำบลต่างๆ

๓.๓ การสรุปงานโครงการความร่วมมือฯ ภาพรวม โดย คุณทรงคิน สุขโต ผู้ประสานงานโครงการความร่วมมือฯ

“การพัฒนาที่สำคัญจะต้องเห็นความเปลี่ยนแปลงทั้งความคิดและพฤติกรรมของคน”

- สรุปผลผลิตของการดำเนินงานโครงการ (PPT ที่แนบ)
- จากการติดตามภาพรวม ๒๐ จังหวัด
แผนชุมชนซึ่งนำเข้าไปในข้อบัญญัติของ อบต. รวม ๕,๑๘๖ โครงการ วงเงิน ๗๓๖ ลบ. จาก ๓๕๒ ตำบล
อปท.สมทบเงินงบประมาณในกิจกรรมต่างๆ ๔๘ ลบ. จาก ๓๕๒ ตำบล
เงินสมทบจากหน่วยงานรัฐในจังหวัดประมาณ ๓๓๗ ลบ.
ฯลฯ
- ข้อค้นพบสำคัญ
  - ➔ เกิดความเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานของภาครัฐและภาคประชาชน
  - ➔ ผู้ว่าราชการจังหวัด หน่วยงานภาครัฐ เมื่อเห็นภาพของการเปลี่ยนแปลงกับภาคประชาชน โดยเฉพาะการดำเนินงานของโครงการ เห็นพลังของการทำงานของภาคประชาชน จังหวัดยี่สิบจะดำเนินการต่อเนื่องในภาพกว้างของจังหวัด

๓.๔ การแสดงความเห็นของผู้เข้าร่วมประชุม และการคิดงานในระยะต่อไป

คุณธเนศวร์ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

- เห็นการพัฒนาของชุมชนซึ่งจะสามารถก้าวสู่การพัฒนาในเชิงเศรษฐกิจมากขึ้น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ได้มีศูนย์ตามภาคต่างๆ ซึ่งจะส่งเสริมทั้งวิสาหกิจชุมชน SMEs บรรจุภัณฑ์ เกษตร และอาหาร การสนับสนุนด้านเทคโนโลยี เช่นเดียวกับที่ สกว. สนับสนุนด้านการวิจัย เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตของชุมชน
- วิสาหกิจชุมชนของชาวบ้านจะต้องมีองค์ความรู้ ต้องมีความคิดที่พร้อมจะพัฒนาสินค้าของตนเอง คิดหาช่องทาง การตลาดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เมื่อคิดได้ก็เกิดปัญหาแล้ว จะต้องมีการมีฐานข้อมูลรองรับด้วย
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเข้ามาหนุนงานเชิงเศรษฐกิจ และมีศูนย์ต่างๆ ที่ให้บริการด้านต่างๆ เช่น การพัฒนานวัตกรรม พัฒนาบรรจุภัณฑ์ ฯลฯ จะให้ความรู้หนุนเสริมและต่อยอดงานวิสาหกิจชุมชนได้

อ.สุรัสวดี หุ่นพยนต์ ผู้ประสานงานชุดกระจายอำนาจและการปกครองส่วนท้องถิ่น

- หากภาคประชาชนในทุกจังหวัดสามารถดำเนินการได้แบบนี้ เป็นการแสดงให้เห็นความเข้มแข็งของภาคประชาชน ซึ่งความเข้มแข็งนี้ จะเป็นตัวผลักดันให้ อปท.ทำอะไรที่จะต้องตรงตามความต้องการและแก้ปัญหาของภาคประชาชนได้ และจะนำไปคิดต่อว่าจะนำไปเชื่อมงานที่จะต้องรับผิดชอบอย่างไร และจะประสานงานกับทุกหน่วยงานร่วมกัน
- คิดว่าการขอประสานความร่วมมือกับ อปท. นั้นยาก เพราะยังยึดติดกับคำสั่ง จะไม่ทำอะไรหากไม่ได้รับคำสั่ง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการทำงานกับภาคประชาชน

นางวรวรรณ วุฒิพาณิชย์ ผอ.ส่วนฯ มท.

รู้สึกชื่นชมกับการทำงานของภาคประชาชน และได้เรียนรู้จากงานด้านวิชาการ เห็นความสำคัญของข้อมูลครัวเรือน และทีมงานมีความตั้งใจในการทำงาน และรู้สึกดีใจที่ผู้ว่าแต่ละจังหวัดได้เข้ามามีส่วนร่วมให้การสนับสนุน ส่วนระดับอำเภอ

นายอำเภอต่าง ๆ ก็พบว่า มีบ้างที่จะไม่เข้าใจกระบวนการทำงาน แต่หลังจากได้มาฟัง และทำความเข้าใจกับงานต่อไปก็จะสามารถทำงานร่วมกันได้ในอนาคต เพื่อให้ประเทศมีความพัฒนาและยั่งยืน

ตัวแทนกรมการปกครอง

ดีใจที่ได้มาเห็นการทำงานของภาคประชาชน และการรวบรวมแผนของหมู่บ้าน ประสานกับคณะกรรมการหมู่บ้านที่ถูกตั้งขึ้นตามกฎหมาย เป็นอีกเวทีหนึ่งในการร่วมกันคิดหาทางแก้ไขปัญหาต่างๆ วางแผนเพื่อพัฒนาชุมชน จนพัฒนาเป็นชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืนได้

นายสมหมาย สาทิตย์ ธ.ก.ส.

ชื่นชมกับการทำงานของ ๓ จังหวัด เห็นแล้วว่า ธ.ก.ส. จะได้انسงส์จากการทำงานตรงนี้ จากยอดรวมของการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือน ๓ จังหวัดมียอดหนี้หลายพันล้านบาท ธ.ก.ส.จะต้องหาทางแก้ไขปัญหาเรื่องนี้ เพราะเดิมเกษตรกรไม่สามารถคืนเงินให้ แต่บัดนี้ทำงานร่วมกับโครงการความร่วมมือฯ อานิสงส์ของการทำงานโครงการความร่วมมือฯ เกษตรกรรู้จักออมเงิน เรียนรู้ตัวเอง เห็นภาพวางแผนการใช้เงิน และการใช้หนี้คืน

ธ.ก.ส.ได้เห็นการปรับวิธีคิด การแก้ไขปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ การสร้างวิสาหกิจชุมชน สวัสดิการชุมชน และออมเงินเพื่อความมั่นคง หรือการลงทุนของเกษตรกร ธ.ก.ส.กำลังหนุนงานให้เงินทุนสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจของชาวบ้าน ธนาคารก็มั่นใจในการให้เงินกู้มากขึ้น ธนาคารปรับบทบาทเพื่อพัฒนามากขึ้น

* อยากฝากให้คิดเรื่องการสนับสนุนให้กับคนที่มีการจัดบันทึก ตั้งใจออมเงิน ใช้เงินกู้คืนอย่างตั้งใจ ควรเติมส่วนของกระบวนการเรียนรู้เพื่อช่วยตัวเอง เรียนรู้ตัวเองหรือเรียนรู้ในกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้ปลดหนี้ได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น เช่น การลดดอกเบี้ย หรือได้รับสิทธิพิเศษอะไรบ้าง หากทำได้จะทำให้ประชาชนเกิดแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการความร่วมมือมากขึ้น

ศ.ดร.ปราโมทย์ ประสาทกุล สถาบันวิจัยประชากร ม.มหิดล

- จากการติดตามดูงานมาแล้ว ภาคเหนือ และสรุปภาพรวมที่ริชมอนท์ สิ่งที่เห็นความเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจน คือ การเรียนรู้ของภาคประชาชน โดยการใช้ข้อมูลมากขึ้น (ชาวบ้านในระดับชุมชน/หมู่บ้านใช้ข้อมูลเพื่อการวางแผนชุมชน/ท้องถิ่นของตนเอง) ประชาชนรู้ว่าข้อมูลที่ถูกต้องและแท้จริงจะต้องมีที่มาจากไหน สิ่งที่สำคัญคือ ประชาชนรู้ว่าข้อมูลสำคัญอย่างไร
- การประมวลผลข้อมูล ซึ่ง อบต. ให้ความสำคัญและยินดีให้เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลให้กับประชาชน ซึ่งดีมากและอยากให้มีการสนับสนุนของ อบต. อย่างต่อเนื่อง และเทคโนโลยีปัจจุบันง่ายต่อการใช้งาน แม้แต่ชาวบ้านก็สามารถจะใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ได้อย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน สิ่งที่ดีคือ ประชาชนจะนำผลของข้อมูลนั้นมาใช้ได้อย่างถูกต้อง
- การคิดงานในระยะต่อไป จากการบันทึกข้อมูลแสนกว่ารายทั่วประเทศ น่าจะใช้ข้อมูลนี้เป็นตัวชี้วัดบางอย่างได้ หรือนำข้อมูลการจัดบันทึกไปเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดที่เป็นมาตรฐานของคนทั่วไปได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดแรงจูงใจ/แรงผลักดันในการปรับวิถีชีวิตที่ดีขึ้นได้

ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย

- ✚ การทำงานในโครงการนี้ พบการเรียนรู้อย่างมากในพื้นที่ เพราะว่าเป็นการทำงานข้ามหน่วยงานและข้ามวัฒนธรรม เช่น หน่วยงานที่ชอบข้อมูลมาก คือ สสจ. ส่วนกระทรวงมหาดไทยจะเฉยๆ เวลาเห็นข้อมูล
- ✚ คนที่คิดเรื่องแผนชุมชน และจัดบัญชีครัวเรือน คือ กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้คิดค้น ริเริ่ม แต่ติดที่การประมวลผลไม่ได้ แก้ปัญหาภาพใหญ่ไม่ได้ การทำความเข้าใจกับผู้นำ (ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และท้องถิ่น) ไม่ได้ จึงได้ติดต่อยอดในเรื่องการประมวลผลและการมีส่วนร่วม และการเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อมีการ Feed Back อัตโนมัติ เช่น คน จ.นครปฐม เห็นงานของ จ.ชัยนาท แล้วเกิดการเรียนรู้ คิด และนำไปปรับได้เองโดยไม่มีใครไปบอก เป็นต้น เครดิตการทำงานจริงๆ คือ คนทำงานในพื้นที่ และทีมประสานงานมีความสำคัญมาก ในการทำความเข้าใจเรื่องการวางรูปแบบการทำงาน และบางส่วนทีมงานจังหวัดเพิ่งเข้าใจว่าข้อมูลที่จัดเก็บเพื่อตัวชาวบ้านเอง จัดเก็บในระดับตำบล คนทำงานในพื้นที่ วิทยากรกระบวนการในพื้นที่ซึ่งมีความสำคัญมาก

- ✚ การใช้ประโยชน์จากบัญชีครัวเรือนที่หลายจังหวัดนำเสนอ ทำให้เห็นว่าบางจังหวัดให้น้ำหนักที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจบางจังหวัดให้น้ำหนักเรื่องสวัสดิการ / ทางสังคม สุขภาพ
- ✚ สำหรับจังหวัดที่ให้น้ำหนักทางเศรษฐกิจ มีวิธีคิด ๒ ประการ คือ **การพึ่งพาตนเองภายใน ลดการพึ่งพิงภายนอก** เช่น เห็นค่าใช้จ่ายค่าน้ำดื่มสูง จึงรวมกลุ่มกันผลิตน้ำดื่มขึ้นมาเอง จะช่วยให้เงินไม่ไหลออกจากชุมชน และ **การสร้างรายได้เพิ่มจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน** เช่น การทำแบรนด์ส้มโอ หรือยกระดับส้มโอ ให้เป็นผลไม้เพื่อสุขภาพ จะสามารถไล่ขึ้นไปอีกในหลายระดับ ขบวนการชุมชนส่วนใหญ่จะคิดแค่ในระดับแรก แต่อยากให้คิดถึงเรื่องหลังให้มากขึ้น เพราะโครงการความร่วมมือ คือ การที่คนจากหน่วยงานอื่นๆ เข้ามาร่วมในกระบวนการด้วย อยากให้คิดถึงว่าคนเหล่านี้จะเข้าร่วมได้อย่างไร
- ✚ **ด้านสังคม** มีจุด Focus สองแบบ คือ **การรวมกลุ่ม** เช่น การรวมกลุ่มสวัสดิการ ซึ่งขณะนี้การรวมกลุ่มในขณะนี้ต้องคิดหาวิธีการทำสวัสดิการที่หลากหลายอย่างไร มิติที่มองเห็นคือเฉพาะชุมชนเท่านั้น เป็นเรื่องที่ทำแล้วคนนอกเข้ามายาก เพราะคนในชุมชนค่อนข้างจำกัด แม้แต่ฝ่ายวิชาการก็เข้าถึงยาก แต่จะเข้าต่อไปบ้างในส่วนของ พม. และงานเชิงสังคมสามารถทำงานได้อีกหลายเรื่อง เช่น เด็ก เยาวชน กระบวนการยุติธรรมชุมชน เป็นต้น งานลักษณะนี้เป็นงานซึ่งคนอื่นเข้าร่วมยากแบบที่สอง คือ **การสร้างเครื่องมือ** เช่น การทำแผนสวัสดิการชุมชน เป็นต้น อยากให้คิดเรื่องแบบนี้เผื่อด้วย เช่น การเจาะเลือดตรวจหน่วยงานอื่นๆ จะมาต่อยอดงานได้อย่างไร
- ✚ ทิศทางการดำเนินงานในระยะต่อไป งานจะมีสองส่วนจะมี ๒ ขบวน บนและล่าง
- ✚ ขบวนล่าง กรมการพัฒนาชุมชนมีแผนจะขยายงานไปทั่วประเทศอยู่แล้ว ในส่วนการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนและการทำแผนชุมชน นำบัญชีครัวเรือนไปเสริม จปฐ. และ กชช.๒ ค. เพื่อให้ข้อมูลสองส่วนนี้แม่นยำมากขึ้น
- ✚ การทำเรื่องบัญชีครัวเรือน ไม่แรก จะมีกรมการปกครองไปล้อมก้านั้น ผู้ใหญ่บ้านให้เข้าร่วม โดยมีกรมพัฒนาชุมชนเป็นไม้ที่สอง ที่ใช้คนของกรมพัฒนาชุมชนในการขยายผล โดยทำหน้าที่เป็นตัวขยาย โดยใช้แบบบันทึกของโครงการความร่วมมือ อาจจะปรับให้ง่ายเข้า ไม้ที่สาม คือ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่จะเข้ามาเสริมในเรื่องหนุนให้ อบท. เข้ามาหนุนเรื่องกระบวนการสร้างการเรียนรู้ การเปิดเวที การหนุนเรื่องงบประมาณ การหนุนเรื่องคน (หากบูรณาการในระดับบนได้แล้ว การทำงานในพื้นที่จะง่ายขึ้น และประโยชน์ก็ตกอยู่กับประเทศ)
- ✚ เชิงนโยบาย กระทรวงมหาดไทยต้องดูแลคนทั้งหมดทั่วประเทศ และจังหวัด ๒๐ จังหวัดในโครงการความร่วมมือ ต้องไปเป็นต้นแบบและช่วยเหลือจังหวัดอื่นๆ
- ✚ การทำงานระยะต่อไปจะต้องทำงานอย่างเข้มข้นขึ้น และงานวิจัยจะต้องทำไปก่อนคนอื่น แล้วบอกคนที่เดินตามหลังว่าทิศทางที่มานั้นถูกหรือผิด และต้องเดินด้วยวิธีการอย่างไร ได้เรียนให้ปลัด ก.มหาดไทย จะต้องมีการปกครองเข้ามาช่วยงานของกรมพัฒนาชุมชน เป็นเหมือนทัพหน้า
- ✚ งานข้างหน้าคือ การนำข้อมูลที่เก็บมาใช้อย่างเต็มศักยภาพ จะเป็นการยกระดับข้อมูลเพื่อจะนำไปพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งอยู่ที่วิธีคิดและการจัดการ จะต้องดูให้รอบคอบ เช่น เรื่องโรงปุ๋ยอินทรีย์ ทำอย่างไรไม่ให้รั่ว เวลาเครื่องเสียใครจะซ่อม ฯลฯ มีประเด็นให้คิดเยอะพอควร การคิดงานด้านเศรษฐกิจจะต้องคิดให้รอบคอบและมีหน่วยงานที่จะเข้ามาหนุนในหลายด้าน ทั้งคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ วิชาการ
- ✚ อยากให้แต่ละจังหวัดเอากิจกรรมที่แต่ละตำบลวางแผนไว้ว่าจะทำอะไร แล้วหยิบขึ้นมาดูไม่ว่าจะด้านเศรษฐกิจ / สังคม แล้วดูว่าต้องการสนับสนุนอะไร ด้านไหน เพราะงานระยะต่อไปจะต้องมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่นเรื่องสบู่ดำ
- ✚ แนวทางการเดินไปข้างหน้า เหมือนเดิม แต่พื้นที่ที่มีความเข้มแข็งจะได้รับการสนับสนุนงานต่อไป จะบอกแนวทางการทำข้อเสนอโครงการให้ชัดเจนในสัปดาห์หน้า ผ่านผู้ประสานงานภาค
- ✚ โครงการทำงานแบบเดิม เน้นพื้นที่มากขึ้น เอาข้อมูลมาให้ประโยชน์มากขึ้น อยากทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจหรือสังคม จังหวัดต้องเลือกเองว่าอยากทำกิจกรรมด้านใด
- ✚ ชื่นชมการทำงานของภาคประชาชน ขอบคุนทุกจังหวัดที่ดำเนินการมาโดยตลอดมา

รหัสโครงการ : PUR51O0001

ชื่อโครงการ   โครงการ “การนำเสนอบทเรียน การทำงานโครงการความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหา
ความยากจน – พัฒนาสังคมและสภาวะ ภาคกลาง

ชื่อนักวิจัย   อนุ สว่างเรืองฤทธิ์

E-mail Address : anooski@hotmail.com

ระยะเวลาโครงการ : 1 กันยายน 2551 – 31 ตุลาคม 2551

โครงการนี้ เป็นส่วนหนึ่งของกลไกสนับสนุนการดำเนินงานโครงการความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาความยากจนการพัฒนาสังคมและสภาวะ ในการผลักดันการใช้ข้อมูล ความรู้เพื่อทำให้ความต้องการของคนในพื้นที่มีความชัดเจน เพื่อให้หน่วยสนับสนุนทั้งภาครัฐ วิชาการ ภาคธุรกิจเอกชน สามารถเชื่อมโยงการสนับสนุนได้ตรงเป่ามากขึ้น โดยวางแผนการทำงานโดยให้เครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่จัดกระบวนการทำงานทำข้อเสนอภาคประชาชนที่เชื่อมโยงกับแผนจังหวัด ใน 21 จังหวัดในปี 2550-2551 เฉพาะโครงการนี้ เป็นกิจกรรมช่วงท้ายของโครงการของโครงการฯ โดยมีกรอบงานเป็นการจัดประชุมเพื่อฉายภาพการทำงานของโครงการความร่วมมือฯ ในพื้นที่ภาคกลาง 3 จังหวัด (ชัยนาท นครปฐม และอุทัยธานี) และนำเสนอชุดประสบการณ์ของจังหวัดเพื่อแลกเปลี่ยนกับภาคีพัฒนาในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อกำหนดทิศทางการทำงานในระยะต่อไป โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม 130 คน

ผลการประชุม พบว่า ภาพรวมการดำเนินงานพื้นที่ภาคกลาง เน้นสร้างเสริมให้ชุมชนหมู่บ้านและชุมชนตำบลได้มี “ศักยภาพหรือขีดความสามารถ” ในการจัดการตนเอง โดยเฉพาะการจัดการตนเองด้านเศรษฐกิจหรือปัญหาความยากจน การพัฒนาสังคมและสภาวะ โดยผ่าน “กระบวนการจัดทำแผนและข้อเสนอชุมชน” บนฐานข้อมูลรายรับ-จ่ายครัวเรือน และข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้อง (กรณีชัยนาท มีการใช้ข้อมูล จปฐ. กชช.2 ค วิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลบัญชีรับ-จ่าย กรณีอุทัยธานี มีการใช้ข้อมูลการตรวจเลือดเพื่อดูสารพิษตกค้าง และข้อมูลค่าใช้จ่ายเรื่องการใช้ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เพื่อกระตุ้นความตระหนักในการปรับพฤติกรรมของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่เป้าหมาย) มาเป็นฐาน “การเรียนรู้” และกำหนด “แนวทางหรือทางเลือก” ในการจัดการปัญหาของชุมชน พร้อมทั้งเป็นเครื่องมือในการ “บูรณาการการบริหารจัดการท้องถิ่นตำบล-จังหวัด” ระหว่างชุมชน ราชการส่วนท้องถิ่นและราชการส่วนภูมิภาคในพื้นที่แต่ละจังหวัด อีกทั้ง มีการขับเคลื่อนงานในตำบลที่ไม่ใช่พื้นที่เป้าหมายของโครงการควบคู่ไปด้วยเพื่อให้การทำงานเต็มพื้นที่ (จังหวัดชัยนาทและอุทัยธานี) โดยการสนับสนุนจากผู้ว่าราชการ ผ่านทางพัฒนาชุมชนจังหวัด/ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด คู่ขนานในการใช้กระบวนการแผนชุมชนในการสะท้อนความต้องการของชาวบ้านและ ต่อเชื่อมทรัพยากรในท้องถิ่นและงบประมาณอื่น ๆ เช่น SML

สำหรับทิศทางการดำเนินงานในอนาคตในพื้นที่ภาคกลางจะเน้น การสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เข้มข้นขึ้นของชุมชนเพื่อนำพาให้ชุมชนคิดกิจกรรมและประสานหาทรัพยากรในพื้นที่มาแก้ปัญหา เป็นการพัฒนาระบบคิดและการจัดการตนเองของชุมชนมากขึ้น

คำหลัก : การพัฒนาชุมชน ความยากจน ภาคพัฒนา แผนพัฒนา เศรษฐกิจฐานราก สรุปบทเรียน ภาคกลาง ชัยนาท นครปฐม อุทัยธานี

รายงานผลการดำเนินงาน

โครงการความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน การพัฒนาสังคม และการอยู่ดีมีสุข

จังหวัดอุทัยธานี

จังหวัดอุทัยธานี Uthai Thani

อุทัยธานี	เมืองพระชนกจักรี
ปลาแรดรสดี	ประเพณีเทโว
ส้มโอบ้านน้ำตก	มรดกโลกห้วยขาแข้ง
แหล่งต้นน้ำสะแกกรัง	ตลาดนัดดังโคกระบือ

จังหวัดอุทัยธานี ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่างภาคกลางตอนบน มีพื้นที่ประมาณ 6,730 ตารางกิโลเมตร มีลุ่มแม่น้ำสะแกกรัง ซึ่งไหลมาบรรจบแม่น้ำเจ้าพระยา ในเขตอำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ๑ ไปทางเหนือตามเส้นทางสายเอเชีย ประมาณ ๒๐๐ กิโลเมตร

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่า และภูเขาสูง สภาพป่าไม้ของจังหวัดอุทัยธานีอุดมสมบูรณ์มีความหลากหลายทางธรรมชาติ เขตรักษาพันธุ์ห้วยขาแข้งจึงได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก เป็นผืนป่าอนุรักษ์ที่ควรค่าแก่การดูแลรักษาและนำความภาคภูมิใจมาสู่คนไทยทุกคน

ดินแดนบางส่วนพบหลักฐานว่าเคยเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์และเป็นที่ตั้งของเมืองโบราณหลายเมือง ได้แก่เมืองโบราณบึงคอกช้างในสมัยทวารวดี เมืองโบราณบ้านไผ่ เมืองโบราณบ้านคูเมือง และ เมืองโบราณการุ้ง

ตามตำนานกล่าวว่าในสมัยสุโขทัยท้าวมหาพรหมได้เข้ามาสร้างเมืองที่บ้านอุทัยเก่า (อำเภอหนองฉาง) แล้วพาคนไทยมาอยู่ท่ามกลางหมู่บ้านกะเหรี่ยงและหมู่บ้านมอญจึงเรียกว่า “เมืองอุไทย” ตามกลุ่มหรือที่อยู่ของคนไทย ต่อมาเกิดความแห้งแล้งกระแสน้ำเปลี่ยนทางเมืองจึงถูกทิ้งร้าง ในสมัยอยุธยาชาวกะเหรี่ยงชื่อ “พะตะเบิด” เข้ามาปรับปรุงเมืองอุไทยโดยขุดทะเลสาบขังน้ำไว้ใกล้เมืองและเป็นผู้ปกครองเมืองอุไทยเก่าคนแรก ชื่อเมืองจึงเรียกเพี้ยนเป็น “เมืองอุไทย” ตามสำเนียงชาวกะเหรี่ยงและมีฐานะเป็นหัวเมืองหน้าด่านชั้นนอกสังกัดกันกองทัพพม่าที่จะเข้ามาตีกรุงศรีอยุธยา ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีการอพยพผู้คนมาตั้งบ้านเรือนที่ริมฝั่งแม่น้ำสะแกกรังมากขึ้น และได้กลายเป็นที่ตั้งของตัวเมืองอุทัยธานีในปัจจุบัน

อุทัยธานีมีสถานที่ที่น่าสนใจทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และ โบราณคดีหลายแห่งที่นำมาเที่ยวชมและศึกษาหาความรู้ อีกทั้งมีสินค้าที่ระลึกประเภทหัตถกรรมและอาหารการกินมากมายเช่น หน่อไม้รวก ข้าวเกรียบปลา ผลไม้แช่อิ่ม ผ้าทอ เครื่องจักสานซึ่งสามารถนำไปเป็นของฝากได้

วัดสังกัสรัตนคีรี

วัดท่าซุง

วัดเขาวง

อนุสรณ์สถาน สืบ นาคะเสถียร ที่ป่าห้วยขาแข้ง

จังหวัดอุทัยธานีแบ่งการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ แต่ละอำเภอมีระยะห่างจากอำเภอเมืองดังต่อไปนี้:

อำเภอทัพทัน	19	กิโลเมตร
อำเภอบ้านไร่	80	กิโลเมตร
อำเภอลานสัก	54	กิโลเมตร
อำเภอสว่างอารมณ์	33	กิโลเมตร
อำเภอหนองขาหย่าง	10	กิโลเมตร
อำเภอหนองฉาง	22	กิโลเมตร
อำเภอห้วยคต	45	กิโลเมตร

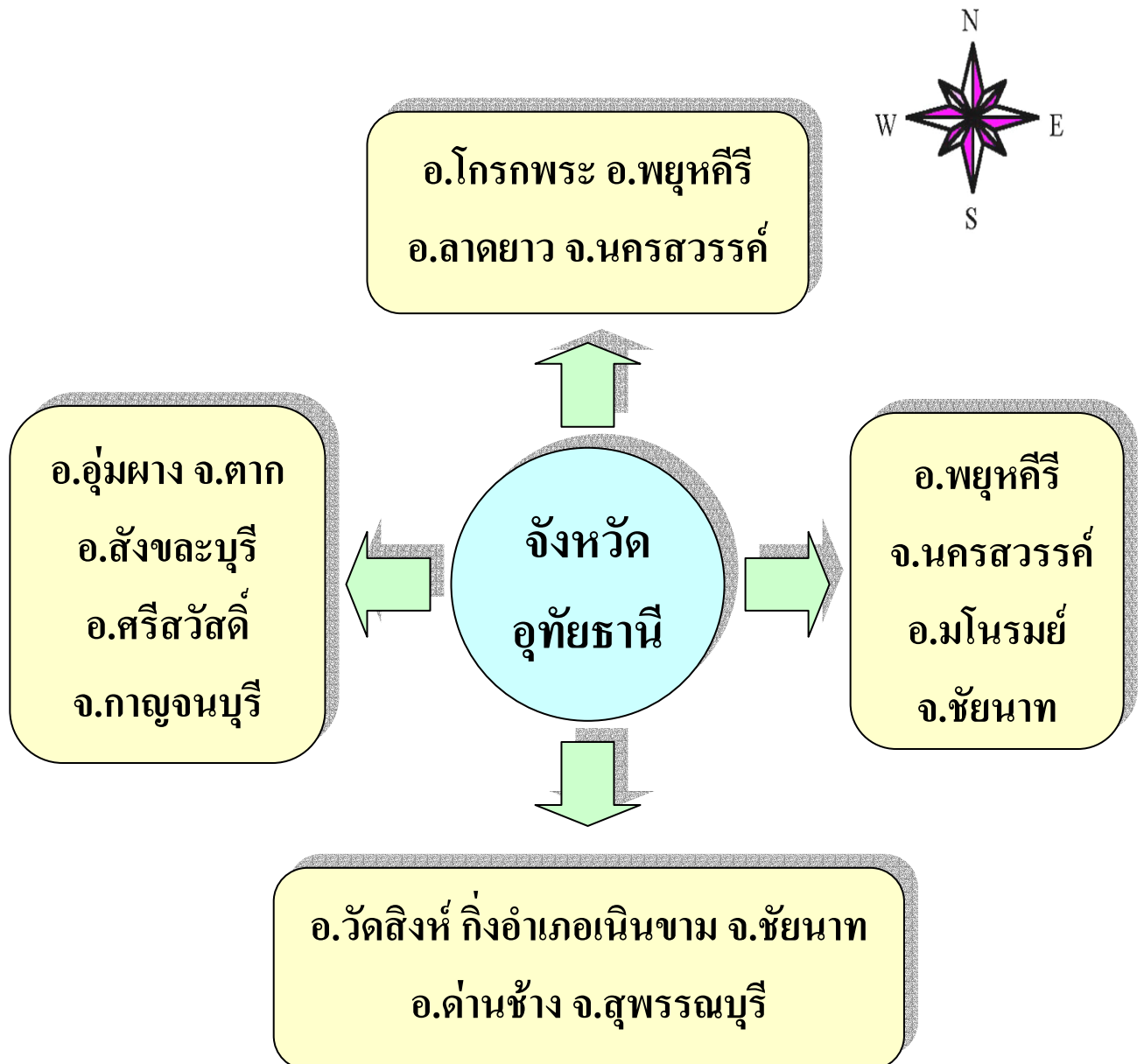

จำนวนประชากร

จังหวัดอุทัยธานีมีจำนวนประชากรตามประกาศสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง เรื่องจำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักรแยกเป็นกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่างๆตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 จึงจำนวนทั้งสิ้น 326,975 คน แยกเป็น ชาย 161,146 คน หญิง 165,829 คน

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอโกรกพระ อำเภอพยุหคีรี อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอพยุหคีรี จังหวัดนครสวรรค์ และอำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอวัดสิงห์ กิ่งอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาทและอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก อำเภอสังขละบุรี อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี

ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศและธรณีวิทยา

จังหวัดอุทัยธานีมีพื้นที่ประมาณ ๖,๘๐๐ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๔.๒ ล้านไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขาสูงสลับซับซ้อนลาดเอียง จากตะวันตกลงมาทางตะวันออก ตอนกลางของพื้นที่จังหวัดเป็นที่ยอดเขาลูกต่อกัน

พื้นที่ทางตะวันตกของจังหวัดอุทัยธานีเป็นป่าเขาสลับซับซ้อนที่อุดมสมบูรณ์แห่งหนึ่งของประเทศ (ลักษณะภูมิอากาศ มีตั้งแต่อากาศแบบกึ่งร้อน จนถึงอากาศแบบร้อนชื้น ฝนตกชุกในบริเวณป่าเขา ทางด้านตะวันออกของจังหวัด อากาศร้อนและแห้งแล้ง) เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำแม่กลอง และแม่น้ำทับเสา ภูเขาในบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นภูเขาหินปูน

พื้นที่ตอนกลางของจังหวัดเป็นที่ราบเชิงเขา พื้นที่เป็นคลื่นลูกระนาบสลับกับเนินเขาเตี้ย ๆ ดินเป็นดินเหนียวปนทรายระบายน้ำได้ดี

พื้นที่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดเป็นที่ลุ่มลาดเทลง มีน้ำดินบาง เป็นดินปนทรายไม่เก็บกักน้ำมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เมื่อถูกน้ำจะเหลวและ แต่เมื่อแห้งแล้งจะแข็งมาก

ทรัพยากรน้ำ ป่าไม้ และสัตว์

ทรัพยากรน้ำ

จากลักษณะภูมิประเทศทางทิศตะวันตกของจังหวัด เป็นเทือกเขาทอดตัวไปตามแนวทิศเหนือได้ ทำให้บริเวณดังกล่าวเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญของจังหวัดหลายสายได้แก่

แม่น้ำสะแกกรัง เกิดจากทิวเขาแม่วงที่เรียกว่า ยอดเขาโมโคจู อยู่ทางตอนใต้ของทิวเขาดอนนงชัย ในเขตจังหวัดกำแพงเพชรแม่น้ำสายนี้มีหลายชื่อตามท้องถิ่นที่แม่น้ำไหลผ่านคือ

คลองแม่เฒ่า - แม่แว คือ ช่วงที่ไหลผ่านอำเภอกลองขลุ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดกำแพงเพชร และอำเภอลาดยาวจังหวัดนครสวรรค์จนถึงเขาชนกัน

แม่น้ำวังม้า คือ ช่วงที่ไหลผ่านอำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ และอำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี

แม่น้ำตากแดด คือ ช่วงไหลผ่านเขตอำเภอสว่างอารมณ์ อำเภอทัพทัน และอำเภอเมือง ฯ จนถึงปากคลองชุมทรัพย์

แม่น้ำสะแกกรัง คือ ช่วงตั้งแต่ปากคลองชุมทรัพย์ หรือคลองอีเต็ง ที่บ้านจักยา อำเภอเมือง ฯ หรือตรงปลายแม่น้ำตากแดด ณ จุดที่แม่น้ำตากแดดไหลมาบรรจบกับคลองชุมทรัพย์ ซึ่งน้ำจะเป็นสองสี แล้วไหลผ่านตัวเมืองอุทัยธานี แล้วไหลไปบรรจบแม่น้ำเจ้าพระยาที่อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท มีความยาวจากต้นน้ำถึงจุดที่บรรจบแม่น้ำเจ้าพระยาประมาณ ๑๐๘ กิโลเมตร

ลำห้วยทับเสลา มีต้นกำเนิดจากปลายห้วยขาแข้ง ในตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ ไหลผ่านไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ผ่านตำบลลานสักไปทางทิศตะวันออก เข้าเขตอำเภอหนองฉาง ผ่านตำบลทุ่งโพธิ์ ตำบลอุทัยเก่า แล้ววกไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เข้าเขตอำเภอทัพทัน ทางตำบลลูกคู่ ตำบลหนองสระ ตำบลหนองกลางดง ตำบลทัพทัน และตำบลทุ่งนาไทย แล้วไหลไปบรรจบแม่น้ำตากแดดในตำบลเขาชี้อยู่

ลำห้วยทับเสลา ยาวประมาณ ๑๒๐ กิโลเมตร ในฤดูฝนน้ำจะไหลเชี่ยวมาก

ลำห้วยคลองโพธิ์ ต้นน้ำกำเนิดจากภูเขาแม่กะสี ในเขตอำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ในช่วงนี้เรียกว่า ลำห้วยแม่เป็น ไหลไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ผ่านตำบลพลวงสองนาง อำเภอสว่างอารมณ์ ไปบรรจบแม่น้ำตากแดดในตำบลหนองยายดา อำเภอทัพทัน มีความยาวประมาณ ๕๐ กิโลเมตร

ลำห้วยขี ต้นกำเนิดจากภูเขาในพื้นที่ตำบลทุ่งโพ อำเภอหนองฉาง ไหลไปทางทิศตะวันออกผ่านตำบลหนองฉาง ตำบลหนองนางนวล แล้วไหลเข้าเขตอำเภอหนองขาหย่าง ผ่านตำบลหนองไผ่ ตำบลดงขวาง และตำบลหมกแถว แล้วไหลเข้าเขตอำเภอเมือง ฯ ไหลลงบึงทับเต้ ในตำบลน้ำซึม มีความยาวประมาณ ๔๐ กิโลเมตร

ลำห้วยใหญ่ ต้นกำเนิดจากภูเขาเต่า ในตำบลคอกควาย อำเภอบ้านไร่ ไหลไปทางทิศตะวันออก ผ่านตำบลห้วยแห้ง ตำบลวังหิน แล้วไหลเป็นแนวแบ่งเขตอำเภอหนองขาหย่าง และแบ่งเขตอำเภอหนองฉาง กับอำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท ไปบรรจบแม่น้ำเจ้าพระยา มีความยาวประมาณ ๗๒ กิโลเมตร ลำห้วยนี้มีหลายชื่อคือ ลำห้วยคลองคด ลำห้วยขุนแก้ว และลำห้วยกระทิง

ลำห้วยคอกควาย ต้นกำเนิดเกิดจากภูเขาในตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ ไหลไปทางทิศตะวันออกผ่านตำบลคอกควาย อำเภอห้วยคด ไหลไปบรรจบกับลำห้วยใหญ่ ในตำบลวังหิน อำเภอบ้านไร่ มีความยาวประมาณ ๕๑ กิโลเมตร

คลองเนินขาม ต้นกำเนิดจากภูเขาในเขตอำเภอทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ ไหลไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ เข้าเขตอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท แล้วไหลไปบรรจบแม่น้ำมะขามเฒ่า ทางฝั่งขวามีชื่อเป็นตอน ๆ คือ ห้วยอีโสภณ ห้วยยาง ห้วยวังตอไฟ และคลองบ้านเจื่อน มีความยาวประมาณ ๖๐ กิโลเมตร

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นด้วยระบบชลประทาน ส่วนใหญ่ทำเป็นอ่างหรือฝาย กักเก็บน้ำขนาดเล็ก กระจาย

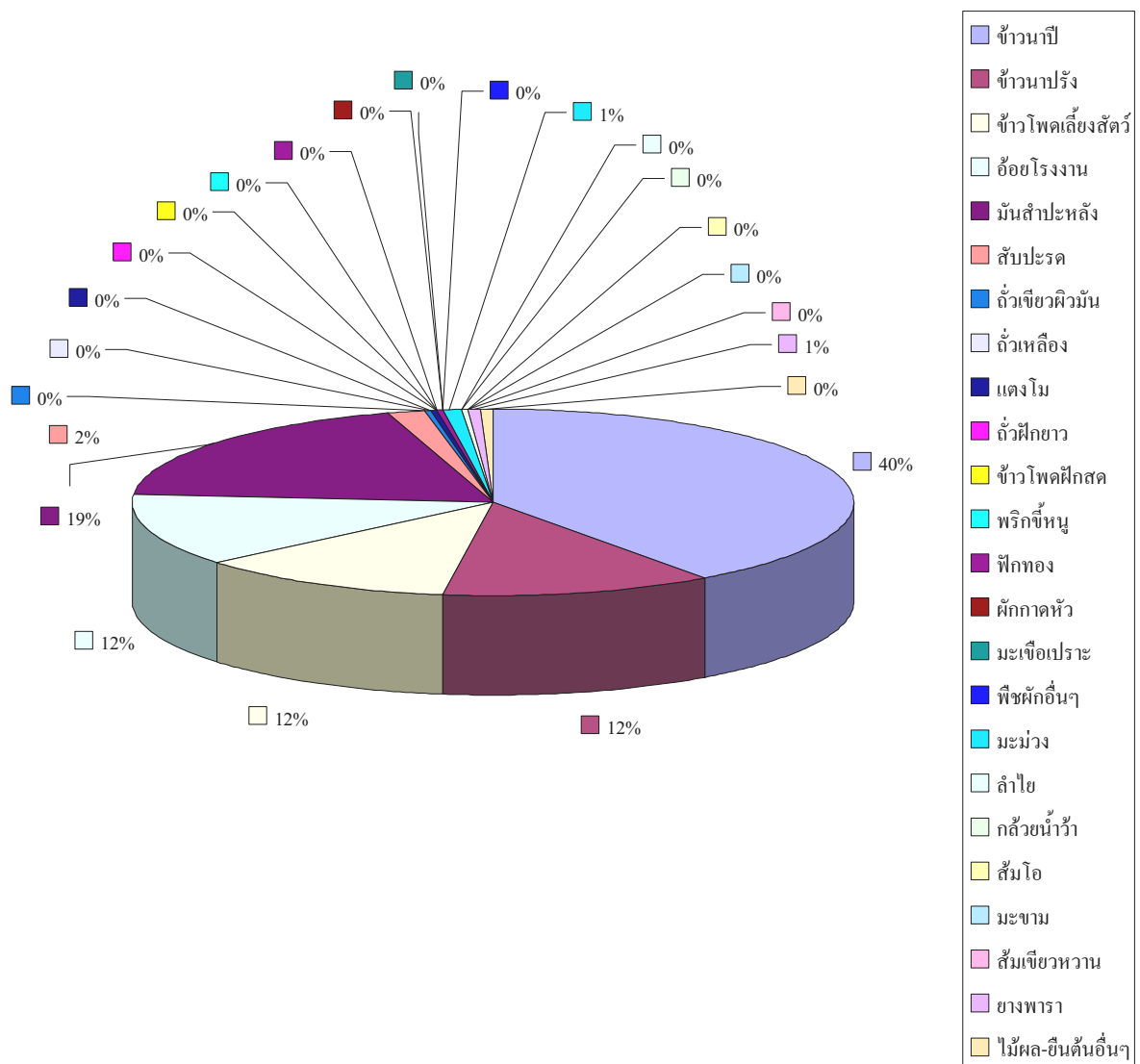
กันไปตามพื้นที่ต่าง ๆ ของจังหวัด โครงการชลประทานขนาดใหญ่มีอยู่สองแห่งคือ

เขื่อนวังร่มเกล้า ตัวเขื่อนอยู่ในเขตจังหวัดนครสวรรค์ แต่พื้นที่รับน้ำส่วนใหญ่อยู่ในเขตจังหวัดอุทัยธานี

เขื่อนทับเสลา ตัวเขื่อนอยู่ในตำบลระบำ อำเภอลานสัก เป็นเขื่อนขนาดใหญ่ มีความจุ ๑๖๐ ล้านลูกบาศก์เมตร สามารถช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกได้ประมาณ ๑๔๔,๐๐๐ ไร่

ที่ดินทางด้านทิศตะวันตกเป็นที่สูง เหมาะสำหรับการทำพืชไร่ เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ถั่ว และข้าวโพด ส่วนทางด้านทิศตะวันออกเหมาะสำหรับทำนา

แผนภูมิแสดงอาชีพทางการเกษตร

ข้อมูลอาชีพทางการเกษตร

อาชีพ	รวม (ไร่)	คิดเป็น %
จำวนาปี	675,362 ไร่	40 %
จำวนาปรัง	210,658 ไร่	12 %
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	197,901 ไร่	12 %
อ้อยโรงงาน	208,741 ไร่	12 %
มันสำปะหลัง	320,194 ไร่	19 %
สับปะรด	29,349 ไร่	2 %
ถั่วเขียวผิวมัน	5,314 ไร่	0 %
ถั่วเหลือง	620 ไร่	0 %
แตงโม	452 ไร่	0 %
ถั่วฝักยาว	1,251 ไร่	0 %
ข้าวโพดฝักสด	1,367 ไร่	0 %
พริกชี้หนู	1,242 ไร่	0 %
ฟักทอง	1,082 ไร่	0 %
ผักกาดหัว	1,000 ไร่	0 %
มะเขือเปราะ	1,050 ไร่	0 %
พืชผักอื่นๆ	1,345 ไร่	0 %
มะม่วง	13,521 ไร่	1 %
ลำไย	1,130 ไร่	0 %
กล้วยน้ำว้า	619 ไร่	0 %
ส้มโอ	609 ไร่	0 %
มะขาม	588 ไร่	0 %
ส้มเขียวหวาน	529 ไร่	0 %
ยางพารา	11,454 ไร่	1 %
ไม้ผล-ยืนต้นอื่นๆ	7,542 ไร่	0 %
รวมพื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)	1,692,920 ไร่	100 %

จังหวัดอุทัยธานีเป็นจังหวัดที่ขาดแหล่งน้ำต้นทุน มีอ่างเก็บน้ำ 2 แห่ง คือ อ่างเก็บน้ำทับเสลา และอ่างเก็บน้ำห้วยขุนแก้ว ซึ่งต้องอาศัยน้ำฝน ไม่เพียงพอต่อการเกษตร

แผนพัฒนาจังหวัดอุทัยธานี 4 ปี (พ.ศ.2552 – 2555)

วิสัยทัศน์จังหวัดอุทัยธานี

“เมืองท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตรปลอดภัย สังคมอุทัยผาสุก”

พันธกิจ

1. บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลอย่างยั่งยืน
2. ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรและอาหารที่ปลอดภัยได้มาตรฐาน
3. ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยการบริหารจัดการและสร้างเครือข่ายอย่างเป็นระบบ
4. ส่งเสริมให้ประชาชนในจังหวัดอุทัยธานีมีคุณภาพชีวิตที่ดี

เป้าประสงค์

1. มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. ประชาชนมีรายได้จากการประกอบอาชีพอย่างเพียงพอและยั่งยืน
3. ผลผลิตทางการเกษตรมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค
4. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในการดำรงชีวิต

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. ส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบ
3. พัฒนาระบบการผลิตด้านการเกษตรให้มีคุณภาพและเพิ่มมูลค่า
4. สร้างสมดุลพื้นฐานของชีวิต

เป้าประสงค์ประเด็นยุทธศาสตร์

1. ประเด็นยุทธศาสตร์ : ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
  - ★ รายได้จากการท่องเที่ยว
  - ★ ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์และมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี
2. ประเด็นยุทธศาสตร์ : ส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบ
  - ★ มีระบบข้อมูลและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาพรวมของจังหวัด
  - ★ เพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนสำหรับการเกษตรและการอุปโภคบริโภค
  - ★ ลดผลกระทบจากอุทกภัยและแก้ปัญหาภัยแล้ง

3. ประเด็นยุทธศาสตร์ : พัฒนาระบบการผลิตด้านการเกษตรให้มีคุณภาพและเพิ่มมูลค่า
  - ★ ผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน
  - ★ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและมูลค่าสินค้าเกษตร
  - ★ เกษตรกรและองค์กรมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้
4. ประเด็นยุทธศาสตร์ : สร้างสมดุลพื้นฐานของชีวิต
  - ★ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีสมดุลในพื้นฐานของชีวิต

กลยุทธ์

1. ประเด็นยุทธศาสตร์ : ส่งเสริมและพัฒนากองทุนเพื่อแข่งขัน
  - ★ ฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
  - ★ เพิ่มศักยภาพขีดความสามารถในการบริหารจัดการและการแข่งขัน
  - ★ พัฒนาบุคลากร สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว
2. ประเด็นยุทธศาสตร์ : ส่งเสริมและพัฒนากองทุนเพื่อแข่งขัน
  - ★ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ (4 กลุ่มน้ำ)
  - ★ จัดทำแผนแม่บทและระบบข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน
3. ประเด็นยุทธศาสตร์ : พัฒนาระบบการผลิตด้านการเกษตรให้มีคุณภาพและเพิ่มมูลค่า
  - ★ ส่งเสริมและพัฒนากองทุนเพื่อผลิตเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์
  - ★ พัฒนาระบบการผลิตให้มีประสิทธิภาพและเพิ่มมูลค่า
  - ★ พัฒนาตลาดกลางและโลจิสติกส์ (Logistics)
  - ★ สร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร
4. ประเด็นยุทธศาสตร์ : สร้างสมดุลพื้นฐานของชีวิต
  - ★ พัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตและสุขภาพอนามัยที่ดี
  - ★ ส่งเสริม/สนับสนุน และพัฒนาอาชีพแก่กลุ่มอาชีพและผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถพึ่งตนเองได้
  - ★ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต
  - ★ เสริมสร้างความเป็นธรรม ความปลอดภัยและความมั่นคงทางสังคมให้แก่ประชาชน

นายอุดม พัวสกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี

สภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อศักยภาพการพัฒนาจังหวัดอุทัยธานี (SWOT)

จุดแข็ง (S : Strengths)

1. เป็นที่ตั้งส่วนหนึ่งของผืนป่าตะวันตก (ทุ่งใหญ่นเรศวร – ห้วยขาแข้ง) ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ จนได้รับการประกาศเป็นมรดกทางธรรมชาติของโลก
2. มีสินค้าทางการท่องเที่ยวทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ โบราณสถาน วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นที่หลากหลาย
3. พื้นที่เกษตรส่วนใหญ่เหมาะกับการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย เพราะไม่อยู่ในแหล่งอุตสาหกรรม
4. มีผลผลิตที่สามารถสนับสนุนอุตสาหกรรมแปรรูปมีจำนวนมาก
5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย
6. มีหน่วยงานของรัฐหลักที่สำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาด้านการเกษตรและการท่องเที่ยวตั้งอยู่ในจังหวัด และจังหวัดข้างเคียง

จุดอ่อน (W : Weaknesses)

1. พื้นที่ป่าที่เป็นมรดกทางธรรมชาติของโลกอยู่ในเขตอนุรักษ์ (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าถ้ำประทุน)
2. เจ้าหน้าที่ดูแลรักษาป่ามีจำนวนน้อยทำให้ดูแลรักษาไม่ทั่วถึง รวมทั้งอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานมีจำกัด
3. ระบบการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ
4. ประชาชนที่อยู่อาศัยใกล้ป่าห้วยขาแข้งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ที่อ่อนไหวต่อการขยายพื้นที่ทำไร่หรือเข้าไปหาประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวน
5. พื้นที่เกษตรในเขตชลประทานมีน้อย ส่วนใหญ่จึงอาศัยน้ำฝนเป็นปัจจัยการผลิต
6. ปริมาณและคุณภาพผลผลิตผลการเกษตรยังไม่แน่นอน
7. งบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำกัด

โอกาส (O : Opportunities)

1. รัฐบาลสนับสนุนให้เป็นแหล่งศึกษาวิจัยพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ (คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2548 เห็นชอบให้พัฒนาพื้นที่ป่าห้วยขาแข้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ)
2. องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนให้การช่วยเหลือและสนับสนุน ทั้งทางวิชาการ และงบประมาณในการอนุรักษ์ และพัฒนา
3. ความต้องการอาหารที่ปลอดภัยของสังคมมีสูง
4. รัฐบาลสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่น เช่น โครงการ SMLs โครงการ SML และกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน

อุปสรรค (T : Threats)

1. ข้อจำกัดด้านกฎหมายเกี่ยวกับการป่าสงวนแห่งชาติและคุ้มครองสัตว์ป่า
2. องค์การที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ไม่เห็นด้วยกับการพัฒนาป่าห้วยขาแข้งให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว
3. ภัยธรรมชาติ (ภัยแล้ง และอุทกภัย) ที่เกิดเกือบทุกปี เป็นอุปสรรคต่อการผลิตทางการเกษตรของจังหวัด
4. ราคาผลผลิตการเกษตรที่ไม่แน่นอน
5. การจัดทำ FTA ที่ไม่เอื้อต่อการผลิตสินค้าทางการเกษตรของจังหวัด

ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ศักยภาพจังหวัด (SWOT Analysis)

จุดแข็ง (Strengths)

1. ภูมิประเทศมีความหลากหลายทางชีวภาพ
2. มีแหล่งวัตถุดิบการเกษตรจำนวนมาก
3. มีแรงงานกึ่งฝีมือเพียงพอ ค่าจ้างถูก
4. สินค้าเกษตรมีศักยภาพในการผลิตเพื่อส่งออก
5. เกษตรกรสามารถผลิตสัตว์น้ำและแหล่งน้ำที่มีศักยภาพต่อการผลิต
6. พื้นฐานทางเศรษฐกิจสามารถพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายในมาก
7. มีสังคมเกษตรกรรมแบบพอเพียงและเข้มแข็ง
8. มีภูมิปัญญาท้องถิ่นหลากหลาย
9. มีงานประเพณี วัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก
10. มีการรวมกลุ่มของประชาชนในการทำงานด้านการพัฒนาสังคมร่วมกันมากขึ้น
11. ผู้ประกอบการมีความชำนาญอุตสาหกรรมเกษตร
12. มีทรัพยากรธรรมชาติฯ เช่น ห้วยขาแข้ง ฯลฯ
13. มีแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ
14. ประชาชนมีความตื่นตัวในการดูแลสุขภาพ
15. มีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา
16. ปัญหาด้านสังคมต่ำ
17. การบริการด้านสาธารณสุขครอบคลุมพื้นที่
18. ประชาชนมีวิถีชีวิตแบบอนุรักษ์นิยม แต่พร้อมที่จะยอมรับ
19. การพัฒนาที่ดินราคาถูก มีที่ดินเพียงพอที่จะรองรับการพัฒนาฯ

จุดอ่อน (Weaknesses)

1. แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรขาดแคลนระบบชลประทาน
2. เงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพไม่เพียงพอ

3. การผลิตต้นทุนสูง เพราะใช้สารเคมีมาก
4. การบริหารจัดการเงินกองทุนบางส่วนไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์
5. ขาดอาชีพเสริม เพิ่มรายได้หลังเก็บเกี่ยว
6. ราคาผลผลิตไม่มีเสถียรภาพ
7. ผลผลิตต่อไร่อยู่ในเกณฑ์ต่ำ
8. ขาดการเชื่อมโยงของข้อมูล/บุคคล ระหว่างหน่วยงาน
9. ขาดการส่งเสริม การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหลักสูตรการเรียนการสอน
10. ปริมาณงาน/คุณภาพของวัตถุดิบการเกษตร ที่จะป้อนโรงงานไม่แน่นอน
11. ขาดแคลนแรงงานไร้ฝีมือ(Unskilled labour) และแรงงานฝีมือเฉพาะด้าน (skilled labour) เช่น การออกแบบ/วิศวกร/วิทยาศาสตร์/คณิตศาสตร์/R&B
12. ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ ขาดความรู้ภาษาต่างประเทศ วิทยาการจัดการสมัยใหม่เพื่อการค้า
13. ขาดการกำหนด Brand name ของตน และการกำหนดเอกลักษณ์(Identity) ของตน ส่วนมากจะผลิตตามสั่ง
14. ขาดการเข้าถึง และเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตอุตสาหกรรมด้วยกันเอง(Cluster developing)
15. ขาดระบบการจัดการข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อการค้าของโลก
16. ขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจระดับมหภาคอย่างต่อเนื่อง เช่น ระบบถนน การคมนาคมขนส่งผลผลิต และคุณภาพการจ่ายกระแสไฟฟ้าต่ำกระทบต่อภาคการผลิต
17. ขาดการเลือกสรร และพัฒนาเพื่อต่อยอดภูมิปัญญา/เทคโนโลยี ทางด้านการผลิต และการตลาด
18. เกษตรกรมีการใช้สารเคมีมาก
19. โรคที่เกิดจากพฤติกรรมสุขภาพไม่ถูกต้อง มีแนวโน้มสูงขึ้น
20. ข้าราชการขาดจิตสำนึกในการให้บริการประชาชน
21. การติดต่อสื่อสาร และการประชาสัมพันธ์ ยังมีไม่ทั่วถึง

โอกาส (Opportunities)

1. เป็นแหล่งผลิตอาหาร และแปรรูปสินค้าเกษตรปลอดภัย(safe product)
2. มีโอกาสในการพัฒนา และส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตร
3. มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเชิงนิเวศ
4. ประชาชนมีความตื่นตัวในการดูแลสุขภาพ
5. สินค้าเกษตรมีตลาดรองรับ
6. เศรษฐกิจไทยเริ่มฟื้นตัว
7. มีระบบเทคโนโลยีการสื่อสารถึงระดับชุมชน (E – Commerce)
8. ผลผลิตทางการเกษตร(พืช-สัตว์) มีช่องทางในการส่งออกต่างประเทศ
9. อัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงินต่ำ สภาพคล่องสูง
10. รัฐบาลให้การสนับสนุน และช่วยเหลือผู้ประกอบการ SMEs

11. นโยบายรัฐบาลมีความชัดเจนทุกด้าน
12. ประชาสังคม (CSO) ในประเทศมีการทำงานเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง เน้นการพัฒนาทุนทางสังคม
13. ประชาสังคม (CSO) ของโลก และองค์กรภาครัฐต่างประเทศ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ภัยคุกคาม (Threats)

1. ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม
2. สื่อฯ กระแสการบริโภคนิยม ทำให้เกิดการใช้จ่ายไม่จำเป็น
3. จังหวัดอุทัยธานี ไม่ได้อยู่ในลำดับความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจมหภาคของรัฐบาล
4. การผันผวนของอัตราการแลกเปลี่ยน ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตที่นำเข้า และราคาสินค้าส่งออก
5. ภาวะการชลอตัวทางเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า
6. มาตรการกีดกันทางการค้าของโลก
7. น้ำท่วมซ้ำซาก/แล้งซ้ำซาก
8. งบประมาณไม่ต่อเนื่อง
9. ประชาชนขาดความสนใจในการหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
10. ประชาชนขาดจิตสำนึก และไม่เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมไทย
11. ประชาชนมีจิตสำนึกในการรักษาสິงแวดล้อมต่ำ

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ผ่านการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ ตรวจสอบข้อมูล เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นในประเด็นแผนแม่บทชุมชนเป็นต้นนำร่องได้แก่
  - 1.1. ทำแผนแม่บทชุมชนและข้อมูลเพิ่ม ในพื้นที่ 15 ตำบลขยาย
  - 1.2. ทบทวนแผนแม่บทชุมชน และหาข้อมูลเพิ่มใน 20 ตำบลนำร่องเดิม
  - 1.3. สร้างความเข้มแข็งให้แกนนำ และฝึกพลังเป็นเครือข่ายใน 35 ตำบล
  - 1.4. กระตุ้นให้เกิดกระบวนการ ลด – ละ – เลิก การใช้สารเคมีเพื่อการเกษตร มาใช้ปุ๋ยหมัก และจุลินทรีย์ต่าง ๆ ในการผลิตอาหารทุกชนิด
2. เพื่อประสานทรัพยากร และสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ และหน่วยงานภูมิภาค เพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมไปสู่แผนขององค์กรส่วนท้องถิ่น และแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัด
3. เพื่อได้ต้นแบบด้านตำบลอยู่ดีมีสุขในพื้นที่ ตำบลอุทัยเก่า เพื่อทำการส่งเสริม และขยายผลให้เต็มพื้นที่ต่อไป

“ตำบลอยู่ดีมีสุข” คือ ตำบลที่มีการนำข้อมูลจากแผนแม่บทชุมชนมาถักทอแก้ปัญหาในประเด็นต่าง ๆ ให้ครบวงจรอุปาทานของความยากจน เช่น

- 1) มีการลดรายจ่ายจากการผลิต โดยการ ลด – ละ – เลิก สารเคมีราคาแพงมาใช้เศรษฐกิจพอเพียงอย่างน้อย 30%
- 2) มีการผลิตอาหารบริโภคเอง ทั้ง ข้าว – ผัก – ผลไม้ 100 ครอบครัว
- 3) มีการลดรายจ่ายในครัวเรือนที่จำเป็น โดยการรวมกลุ่มผลิตเอง ใช้เอง และร่วมมือกันในรูปธุรกิจชุมชน 50 ครัวเรือน
- 4) การจัดสวัสดิการ เกิด - แก่ - เจ็บ - ตาย ในตำบลนำร่องอยู่ดีมีสุข ในระบบ 1 : 1 : 1 (ฝ่ายประชาชนสมทบ 1 ส่วน รัฐบาลสมทบ 1 ส่วน และ อบต. สมทบ 1 ส่วน)
- 5) มีการฟื้นฟูเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งทางด้านกำจัดของเสีย และอนุรักษ์เรื่องป่าชุมชน และป่าครอบครัว
- 6) วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง งานประเพณีต่าง ๆ จะมีการฟื้นฟูฝึกสอนให้อยู่ในท้องถิ่น
- 7) เครือข่ายประเด็น และต่างประเด็น มีการแลกเปลี่ยนถึงผลสำเร็จ และอุปสรรคทุกเดือน
- 8) การบูรณาการทีมงานทั้งภาครัฐ ท้องถิ่น และประชาชนจะเกิดทุกประเด็น

“สวัสดิการชุมชน” มีการเผยแพร่ความคิดโดย พอช. ในตำบลซึ่งกลุ่มในตำบลมีหลายประเภทยังไม่มีแบบอย่างที่น่านอน เครดิตยูเนียนก็เป็นกลุ่มออมทรัพย์ประเภทหนึ่ง มีทั้งสิ้น 19 สมาคม ซึ่งดำเนินสวัสดิการเน้นหนักทางด้านเสียชีวิต ทาง การ เกิด – แก่ – เจ็บ และด้านอาชีพต่าง ๆ ยังไม่มี ถ้าหากดำเนินการนำร่องสัก 3 สมาคม ก็อาจจะครอบคลุมชุมชนร่วมกับ พอช. ได้

“วัฒนธรรมกินถิ่น” คือ การฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นเดิมให้เป็นรากฐานชีวิตของชาวชนบท เช่น วัฒนธรรมการผลิต การละเล่นต่าง ๆ เช่น เพลงพื้นบ้าน รำกลองยาว รำโทน ประเพณีหาบสำหรับควาหวาน จะถูกฟื้นฟูใน 5 ตำบล

“อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” ให้สอดคล้องกับ “ห้วยขาแข้งมรดกโลก” การส่งเสริมให้ทุกชุมชนดูแลป่าชุมชน และป่าครอบครัว รวมทั้งการจัดเวทีให้แกนนำสรุปบทเรียน จึงเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งในปีนี้จะมีการสรุปบทเรียนในหมู่ชุมชนที่อยู่ชายป่าห้วยขาแข้ง 20 กลุ่มบ้าน และแกนนำเครือข่ายทั้งหมดในอุทยานในเดือนธันวาคม

วิทยาการกระบวนการ

นายอุทัย วัฒนสิงห์ดำรง นายอำเภอเมือง

นายมนัส อ่ำทอง นายอำเภอหนองฉาง

นายलयง มีพีช นายอำเภอทัพทัน

นายสมพงษ์ สุทธิวงศ์

นายคมเดช ภิรมย์วัฒนา

นายสุชาติ กอบัญญการณ

นายวีรวิธ แก้วเกษ

นายสำเริง รงค์ทอง

นายประทีป วิเศษศรี

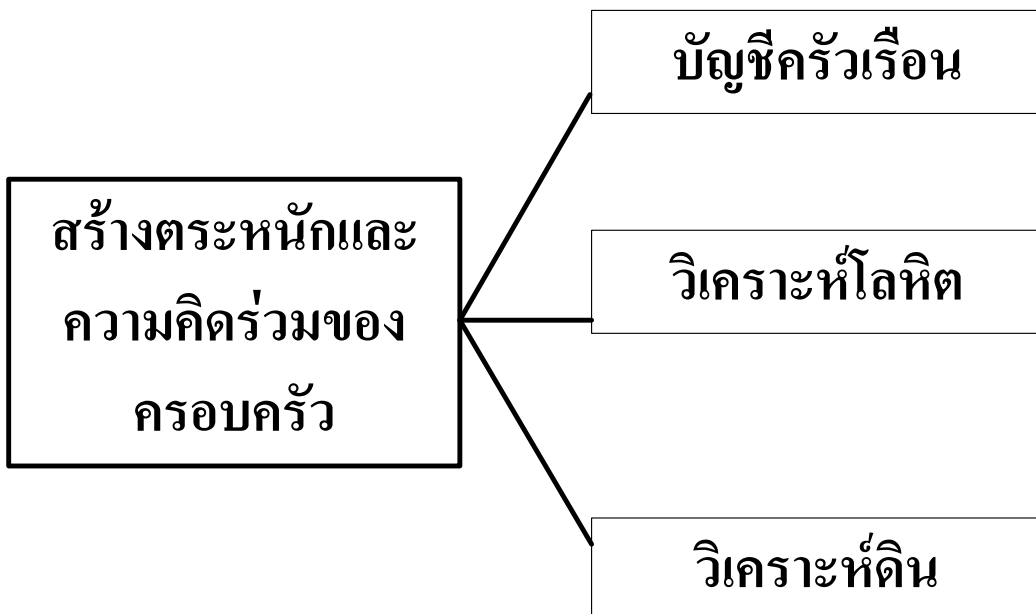
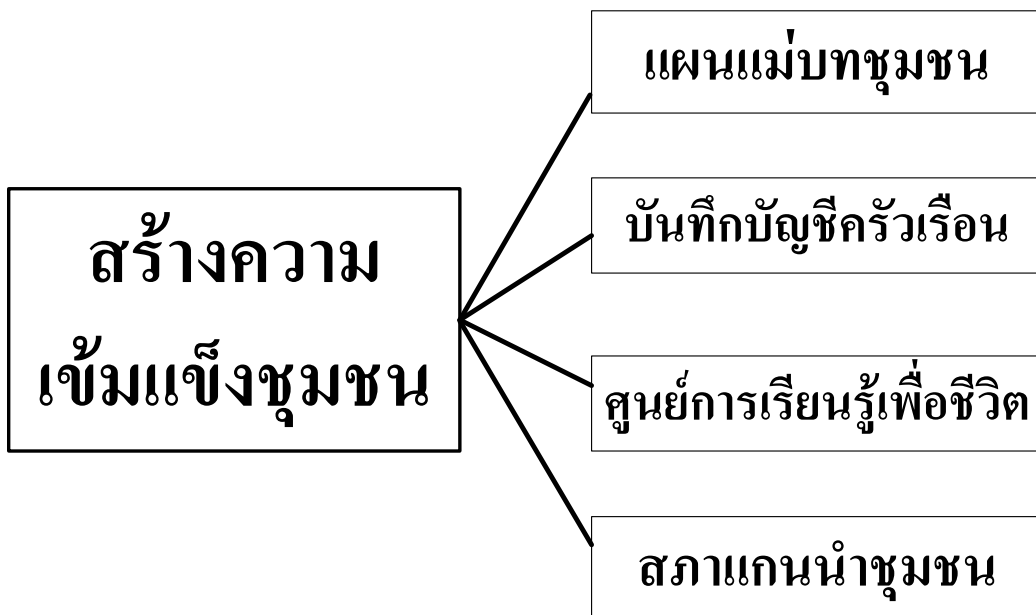
รายชื่อคณะกรรมการจังหวัดอุทัยธานี

1. นายสมพงษ์	สุทธีวงศ์	ประธานคณะกรรมการ
2. นายคมเดช	ภิรมย์วัฒนา	รองประธาน / ตัวแทน อ.เมือง 1
3. นายอานนท์	กุ่มภาพันธุ์	เลขานุการ / ตัวแทน อ.เมือง 2
4. นายชัยวัชร	สายเพ็ชร	เหรัญญิก
5. นางอนงค์	ไชยกุล	คณะกรรมการ / ตัวแทน อ.เมือง 3
6. นางวัชร	สินธุศิริ	คณะกรรมการ / ตัวแทน อ.เมือง 4
7. นายสำเริง	รงค์ทอง	คณะกรรมการ / ตัวแทน อ.หนองขาหย่าง 1
8. นายนิคม	บุญกมุดิ	คณะกรรมการ / ตัวแทน อ.หนองขาหย่าง 2
9. นายสำราญ	เถาสมบัติ	คณะกรรมการ / ตัวแทน อ.หนองขาหย่าง 3
10. นายธาดา	อำพิน	คณะกรรมการ / ตัวแทน อ.หนองฉาง 1
11. นายพิชิต	สุวาท	คณะกรรมการ / ตัวแทน อ.หนองฉาง 2
12. นายวีระเดช	ลีวงศ์ชนวิทย์	คณะกรรมการ / ตัวแทน อ.บ้านไร่
13. นางประไพศรี	หมั่นเขตรกิจ	คณะกรรมการ / ตัวแทน อ.สว่างอารมณ์ 1
14. นางนวลปราง	พงษ์สาริการ	คณะกรรมการ / ตัวแทน อ.สว่างอารมณ์ 2
15. นายประทีป	วิเศษศรี	คณะกรรมการ / ตัวแทน อ.ทัพทัน
16. นายซ่ง	บางบุญฤทธิ	คณะกรรมการ / ตัวแทน อ.ห้วยคต
17. นายศรีไพร	สิทธิกรรม	คณะกรรมการ / ตัวแทน อ.ลานสัก 1
18. นายจรูญ	วิสิทธิ์	คณะกรรมการ / ตัวแทน อ.ลานสัก 2
19. นางพิศมัย	ชูศักดิ์	คณะกรรมการ / ตัวแทน อ.ลานสัก 3
20. นายสุรชัย	ฉัตรรักษา	คณะกรรมการ
21. นายประดิษฐ์	ทุ่งใหญ่	คณะกรรมการ
22. นายทะเบียน	ป้อมคำ	คณะกรรมการ

23. นายประยูร	วงศ์ปัญญา	คณะทำงาน
24. นายจรัส	โยธา	คณะทำงาน
25. นายสะอาด	อุทัยเก่า	คณะทำงาน
26. นายครวญ	เกษศิลป์	คณะทำงาน
27. นายเสถียร	เพ็ญไพฑูรย์	คณะทำงาน
28. นายวิริยะ	อินทสวรรค์	คณะทำงาน
29. นายสมกิจ	บุญสมภพ	คณะทำงาน
30. นางสาวกมลรัตน์	แก่งเขตรกรณ์	คณะทำงาน
31. นายสุชาติ	กอบัญญการณ	คณะทำงาน
32. นายวีรวิธ	แก้วเกษ	คณะทำงาน
33. นายสำรวม	หอมจันทร์	คณะทำงานตำบลหนองแก
34. นายวิสูตร	ตั้งสมบุญ	คณะทำงานตำบลสะแกกรัง
35. นายสมนึก	วราหะ	คณะทำงานตำบลหนองเต่า
36. นายดิเรก	ธัญญการ	คณะทำงานตำบลหมกแถว
37. นายสุเทพ	โรโต	คณะทำงานตำบลเขากวางทอง
38. นายเดช	กลัดดี	คณะทำงานตำบลหนองยายดา
39. นายประเสริฐ	แรงเขตรการ	คณะทำงานตำบลหนองกลางดง
40. นายวิเชียร	ยงกลีการณ	คณะทำงานตำบลหนองกระทุ่ม
41. นายวันชาติ	สัตย์ชาพงษ์	คณะทำงานตำบลบ่อยาย
42. นายสุรัช	จรบศรี	คณะทำงานตำบลวังหิน
43. นางนิตยา	ภิรมย์วัฒนา	คณะทำงาน / ผู้ประสานงานจังหวัด
44. นางอารี	บุญพันธ์	คณะทำงาน / เจ้าหน้าที่สนาม
45. นางสาวสุพรรณษา	บุญพันธ์	คณะทำงาน / เจ้าหน้าที่ธุรการ

เครื่องมือ

การแก้ปัญหาความยากจน ยึดพื้นที่เป็นศูนย์กลางหาข้อมูลโดยแผนแม่บทชุมชน รวม 35 ตำบล คือ

ตำบลน้ำซึม ,ตำบลหาดทอง ,ตำบลเกาะเทโพ ,ตำบลหนองแก ,ตำบลหนองเต่า ,ตำบลหนองไผ่แบน ,
ตำบลสะแกกรัง ,ตำบลหนองไผ่ ,ตำบลหนองขาหย่าง,ตำบลคอนกลอย ,ตำบลห้วยรอบ ,ตำบลทุ่งผึ้ง ,ตำบลท่า
โพ ,ตำบลหมกแถว ,ตำบลหลุมเข้า ,ตำบลคงขวาง ,ตำบลอุทัยเก่า ,ตำบลทุ่งพง ,ตำบลเขากวางทอง ,ตำบลโคก
หม้อ ,ตำบลหนองสระ ,ตำบลหนองยายดา ,ตำบลหนองกลางดง ,ตำบลหนองกระทุ่ม ,ตำบลบ่อยาง ,ตำบลพลวง
สองนาง ,ตำบลประดู่ยืน ,ตำบลสุขฤทัย ,ตำบลทองหลาง ,ตำบลห้วยคต ,ตำบลทัพหลวง ,ตำบลห้วยแห้ง ,ตำบล
คอกควาย ,ตำบลวังหิน และตำบลบ้านใหม่คลองเคียน

แผนแม่บทชุมชน พบว่า

ค้นพบปัญหาความยากจน

ใช้ปุ๋ยเคมี ยากำมะถัน เป็นผลต่อการขาดทุน และสุขภาพอ่อนแอ

ค่าใช้จ่ายสิ้นเปลืองมาก

อบายมุข

วัฒนธรรมในการทำงาน

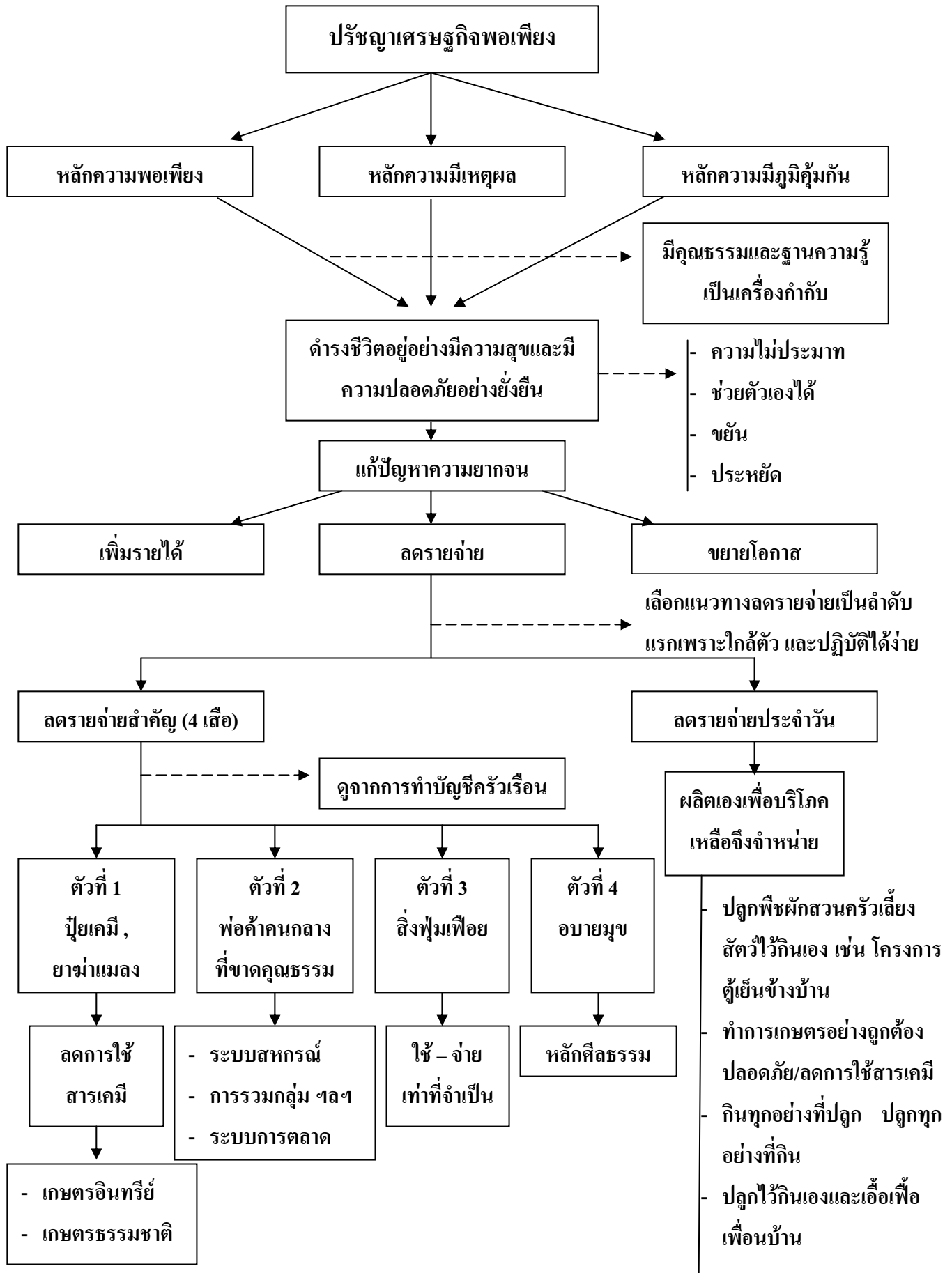
รถเกี่ยวข้าว

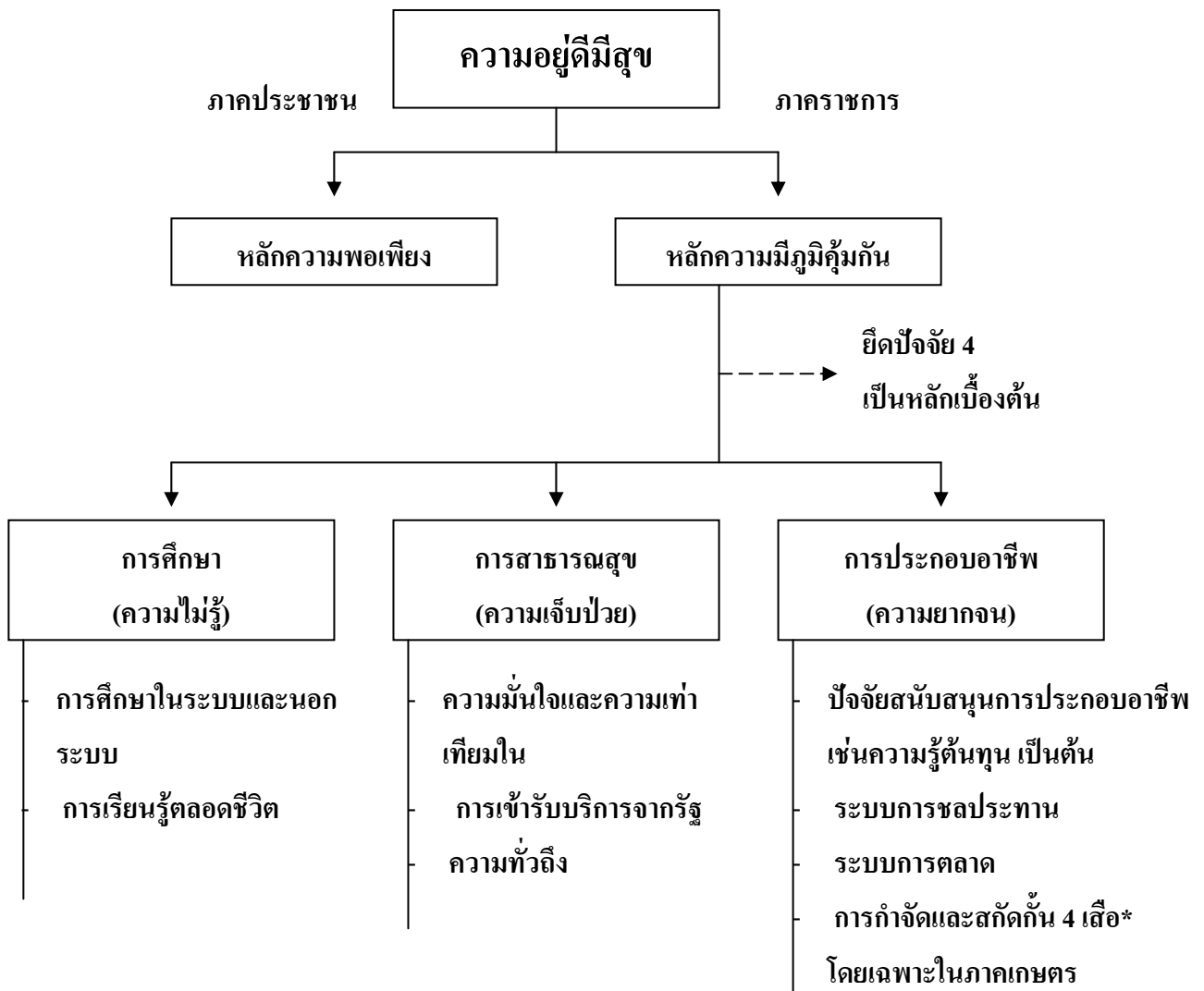
การเผาซังข้าว

กลยุทธ์การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปสู่การปฏิบัติของจังหวัดอุทัยธานี

แนวคิดการพัฒนากู่ขนาน เพื่อการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ไปสู่การปฏิบัติอย่างยั่งยืน ของจังหวัดอุทัยธานี

* 4 เลือ ได้แก่

1. ปุ๋ยเคมี , ยาม้าแมลง
2. พ่อค้าคนกลางที่ขาดคุณธรรม
3. สิ่งฟุ่มเฟือย
4. อบายมุข

บันทึกบัญชีครัวเรือน จำนวน 35 ตำบล

ตำบลเกาะเทโพ,ตำบลหนองไผ่แบน , ตำบลน้ำซึม ,ตำบลหาดท่ง,ตำบลหนองแก ,ตำบลหนองเต่า , ตำบลสะแกกรัง ,ตำบลหนองพังค่า ,ตำบลทุ่งใหญ่ ,ตำบลอุทัยใหม่ ,ตำบลโนนเหล็ก ,ตำบลคอนขวาง ,ตำบลท่าโพ , ตำบลคงขวาง ,ตำบลหนองไผ่ , ตำบลคอนกลอย ,ตำบลหมกแถว ,ตำบลหลุมเข้า ,ตำบลหนองขาหย่าง , ตำบลทุ่งพิ้ง ,ตำบลห้วยรอบ ,ตำบลอุทัยเก่า ,ตำบลเขาขวางทอง ,ตำบลหนองกลางดง ,ตำบลหนองยายดา , ตำบลหนองกระทุ่ม ,ตำบลบ่อยาง ,ตำบลสว่างอารมณ์ ,ตำบลหนองหลวง ,ตำบลไผ่เขียว ,ตำบลสุขฤทัย ,ตำบล ประดู่ยืน ,ตำบลวังหิน ,ตำบลคอกควาย และตำบลบ้านใหม่คลองเคียน

สรุปการบันทึกบัญชีครัวเรือน

อำเภอ / ตำบล		จำนวน	
อำเภอเมือง		476	ครัวเรือน
1	ตำบลเกาะเทโพ	14	ครัวเรือน
2	ตำบลหนองไผ่แบน	31	ครัวเรือน
3	ตำบลน้ำซึม	10	ครัวเรือน
4	ตำบลหาดท่ง	7	ครัวเรือน
5	ตำบลหนองแก	182	ครัวเรือน
6	ตำบลหนองเต่า	104	ครัวเรือน
7	ตำบลสะแกกรัง	9	ครัวเรือน
8	ตำบลหนองพังค่า	21	ครัวเรือน
9	ตำบลทุ่งใหญ่	40	ครัวเรือน
10	ตำบลอุทัยใหม่	39	ครัวเรือน
11	ตำบลโนนเหล็ก	10	ครัวเรือน
12	ตำบลคอนขวาง	9	ครัวเรือน
อำเภอหนองขาหย่าง		793	ครัวเรือน
1	ตำบลท่าโพ	186	ครัวเรือน
2	ตำบลคงขวาง	10	ครัวเรือน
3	ตำบลหนองไผ่	136	ครัวเรือน
4	ตำบลคอนกลอย	109	ครัวเรือน
5	ตำบลหมกแถว	94	ครัวเรือน
6	ตำบลหลุมเข้า	76	ครัวเรือน
7	ตำบลหนองขาหย่าง	87	ครัวเรือน
8	ตำบลทุ่งพิ้ง	85	ครัวเรือน

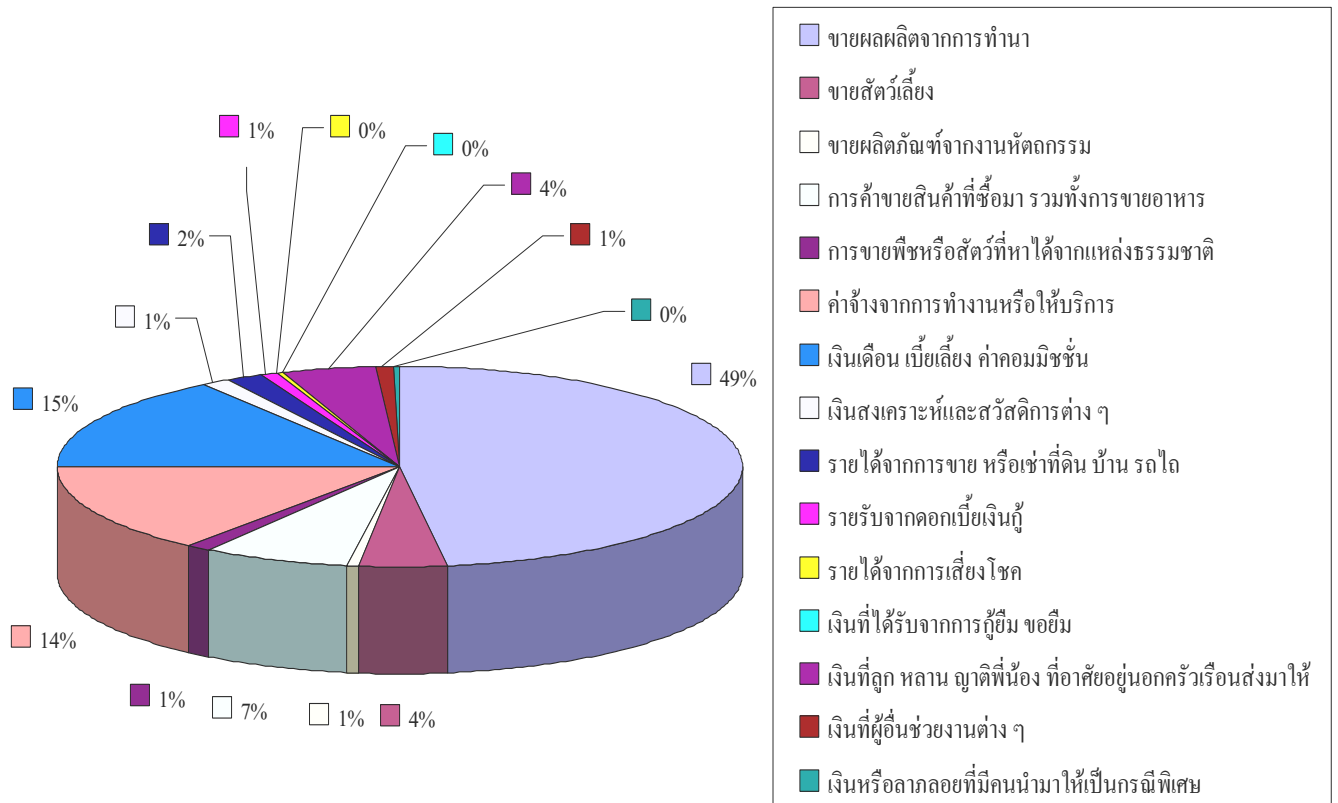
9	ตำบลห้วยรอบ	10	ครัวเรือน
อำเภอหนองฉาง		948	ครัวเรือน
1	ตำบลอุทัยเก่า	499	ครัวเรือน
2	ตำบลเขาขาวทอง	449	ครัวเรือน
อำเภอทัพทัน		545	ครัวเรือน
1	ตำบลหนองกลางดง	74	ครัวเรือน
2	ตำบลหนองยายดา	171	ครัวเรือน
3	ตำบลหนองกระทุ่ม	300	ครัวเรือน
อำเภอสว่างอารมณ์		720	ครัวเรือน
1	ตำบลบ่อทราย	412	ครัวเรือน
2	ตำบลสว่างอารมณ์	58	ครัวเรือน
3	ตำบลหนองหลวง	46	ครัวเรือน
4	ตำบลไผ่เขียว	204	ครัวเรือน
อำเภอห้วยคต		250	ครัวเรือน
1	ตำบลสุขฤทัย	250	ครัวเรือน
อำเภอลานสัก		328	ครัวเรือน
1	ตำบลประดู่ยืน	328	ครัวเรือน
อำเภอบ้านไร่		532	ครัวเรือน
1	ตำบลวังหิน	305	ครัวเรือน
2	ตำบลบ้านใหม่คลองเคียน	46	ครัวเรือน
3	ตำบลคอกควาย	181	ครัวเรือน
รวม 8 อำเภอ		4,592	ครัวเรือน

ผลในการทำบัญชีครัวเรือน คือ

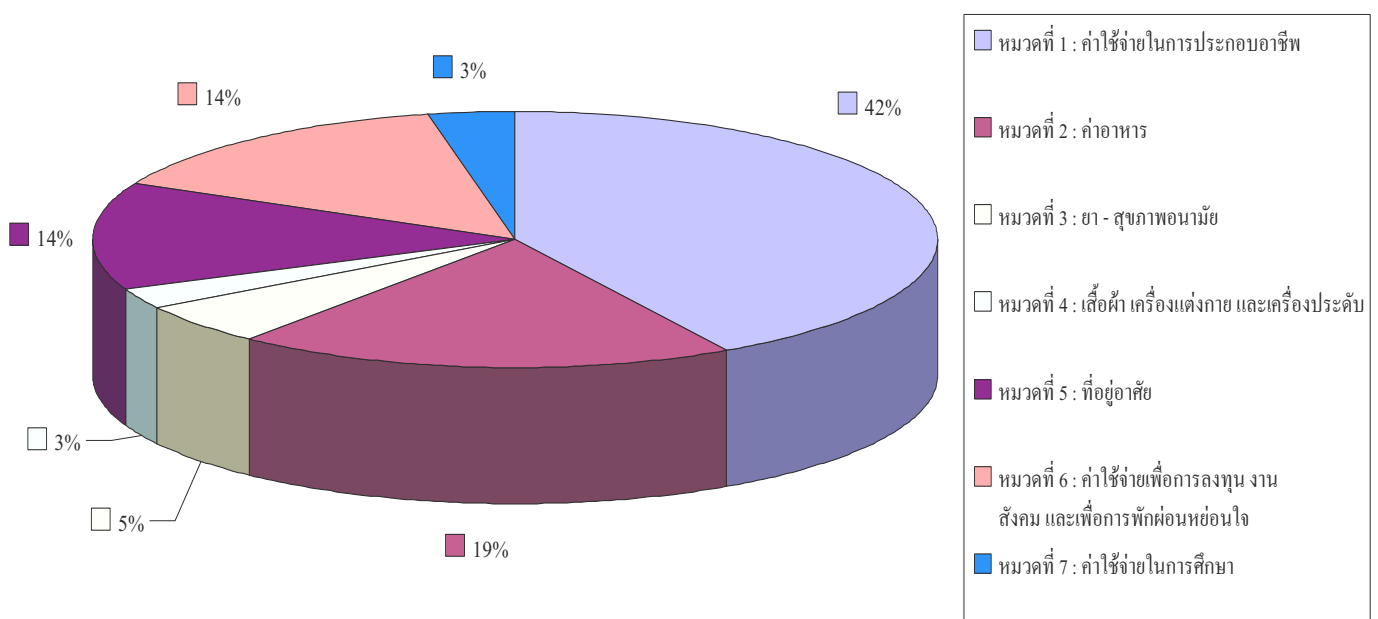
- 😊 สามารถดำเนินการได้
- 😊 เกิดปัญหาในเรื่องการบันทึกในเดือนแรกขาดทุน
- 😊 มีตำบลที่บันทึกบัญชีได้ 100% คือ ตำบลอุทัยเก่า

แก้ไขโดยการประยุกต์ทำแบบสำรวจใช้ PROGRAM มหิดล

ประมาณการรายรับ ของจังหวัดอุทัยธานี 36 ตำบล 336 หมู่บ้าน

ประมาณการรายจ่าย ของจังหวัดอุทัยธานี 36 ตำบล 336 หมู่บ้าน

ประมาณการรายรับ รายจ่าย ของจังหวัดอุทัยธานี

36 ตำบล 336 หมู่บ้าน

รายรับ		336 หมู่	คิดเป็น %
1	ขายผลผลิตจากการทำนา	2,655,376,508.74	49 %
2	ขายสัตว์เลี้ยง	228,066,336.62	4 %
3	ขายผลิตภัณฑ์จากงานหัตถกรรม	28,195,016.98	1 %
4	การค้าขายสินค้าที่ซื้อมา รวมทั้งการขายอาหาร	385,816,783.63	7 %
5	การขายพืชหรือสัตว์ที่หาได้จากแหล่งธรรมชาติ	67,003,506.86	1 %
6	ค่าจ้างจากการทำงานหรือให้บริการ	788,576,570.21	14 %
7	เงินเดือน เบี้ยเลี้ยง ค่าคอมมิชชั่น	856,891,009.30	15 %
8	เงินสงเคราะห์และสวัสดิการต่าง ๆ	75,973,857.46	1 %
9	รายได้จากการขาย หรือเช่าที่ดิน บ้าน รถไถ	97,531,813.34	2 %
10	รายรับจากดอกเบี้ยเงินกู้	33,452,385.12	1 %
11	รายได้จากการเลี้ยงโชค	15,754,354.90	0 %
12	เงินที่ได้รับจากการกู้ยืม ขอยืม	2,874,480.67	0 %
13	เงินที่ลูก หลาน ญาติพี่น้อง ที่อาศัยอยู่นอกครัวเรือนส่งมาให้	245,417,275.49	4 %
14	เงินที่ผู้อื่นช่วยงานต่าง ๆ	56,553,009.07	1 %
15	เงินหรือลาภลอยที่มีคนนำมาให้เป็นกรณีพิเศษ	8,591,241.12	0 %
รวมรายรับ		5,546,074,148.83	100 %
รายจ่าย			
หมวดที่ 1 : ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ		2,234,212,905.46	42 %
หมวดที่ 2 : ค่าอาหาร		1,038,631,135.92	19 %
หมวดที่ 3 : ยา - สุขภาพอนามัย		273,269,638.66	5 %
หมวดที่ 4 : เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับ		143,336,876.59	3 %
หมวดที่ 5 : ที่อยู่อาศัย		734,086,935.12	14 %
หมวดที่ 6 : ค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุน งานสังคม และเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ		773,400,161.86	14 %
หมวดที่ 7 : ค่าใช้จ่ายในการศึกษา		174,642,125.95	3 %
รวมรายจ่าย		5,371,579,777.54	100 %
สรุปเงินคงเหลือ (รายรับ-รายจ่าย)		174,494,370.96	
หมวดที่ 8 : หนี้สิน		3,113,983,316.64	100 %

วิเคราะห์โลหิต รวม 23 ตำบล จำนวน 2,867 ราย ดังนี้

ตำบลน้ำซึม ,ตำบลหาดทอง ,ตำบลเกาะเทโพ ,ตำบลหนองแก ,ตำบลหนองเต่า ,ตำบลหนองไผ่แบน ,ตำบลหนองไผ่ ,ตำบลคอนกลอย ,ตำบลท่าโพ ,ตำบลหมกแถว ,ตำบลหลุมเข้า ,ตำบลคงขวาง ,ตำบลอุทัยเก่า ,ตำบลทุ่งพง ,ตำบลโคกหม้อ ,ตำบลหนองยายดา ,ตำบลหนองกลางดง ,ตำบลหนองสระ ,ตำบลบ่อยาง ,ตำบลระบำ ,ตำบลสุขฤทัย ,ตำบลคอกควาย ,ตำบลวังหิน

เจาะโลหิต ตรวจหาสารพิษ 23 ตำบล คือ						
ตำบล	ปกติ	ปลอดภัย	เสี่ยง	ไม่ปลอดภัย	ไม่ทราบผล	รวม
1. ตำบลเกาะเทโพ	7	19	11	1	-	38
2. ตำบลหนองไผ่แบน	6	51	46	16	1	120
3. ตำบลน้ำซึม	10	9	1	-	-	20
4. ตำบลหาดทอง	235	167	24	22	-	448
5. ตำบลหนองแก	45	11	10	-	-	66
6. ตำบลหนองเต่า	11	46	49	28	1	135
7. ตำบลท่าโพ	68	34	17	1	-	120
8. ตำบลคงขวาง	22	30	82	64	-	198
9. ตำบลหนองไผ่	87	27	3	5	-	122
10. ตำบลคอนกลอย	67	45	8	1	-	121
11. ตำบลหมกแถว	110	2	9	1	-	122
12. ตำบลหลุมเข้า	39	46	34	4	-	123
13. ตำบลอุทัยเก่า	52	101	65	15	2	235
14. ตำบลทุ่งพง	3	13	3	-	-	19
15. ตำบลหนองสระ	7	10	-	3	-	20
16. ตำบลโคกหม้อ	-	87	125	7	-	219
17. ตำบลหนองกลางดง	-	48	15	2	-	65
18. ตำบลหนองยายดา	37	64	21	9	-	131
19. ตำบลบ่อยาง	2	54	50	19	-	125
20. ตำบลสุขฤทัย	62	96	118	26	6	308
21. ตำบลระบำ	20	-	-	-	-	20
22. ตำบลวังหิน	20	16	1	-	1	38
23. ตำบลคอกควาย	-	25	20	8	1	54
รวม	910	1,001	712	232	12	2,867

ตรวจโลหิต มีทั้งหมด 2,867 คน

● ปกติ	910 คน	} 1,945
● ปกติ	1,001 คน	
● เสี่ยง	712 คน	
● ไม่ปกติ	232 คน	
● ไม่ทราบผล	12 คน	

การเจาะโลหิต ได้ข้อมูลนำมาสู่

สภาแกนนำตำบล

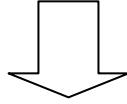
จำนวน 34 สภา รวม 578 คน ดังนี้

สภาแกนนำตำบล จำนวน 34 สภา รวม 578 คน

ตำบลน้ำซึม ,ตำบลหาดท่ง ,ตำบลเกาะเทโพ ,ตำบลหนองแก ,ตำบลหนองเต่า ,ตำบลหนองไผ่แบน ,ตำบลสะแกกรัง ,ตำบลหนองขาหย่าง ,ตำบลหนองไผ่ ,ตำบลคอนกลอย ,ตำบลห้วยรอบ ,ตำบลทุ่งพื้ง ,ตำบลท่าโพ ,ตำบลหมกแถว ,ตำบลหลุมเข้า ,ตำบลดงขวาง ,ตำบลอุทัยเก่า ,ตำบลทุ่งพง ,ตำบลเขากวางทอง ,ตำบลโคกหม้อ ,ตำบลหนองยายดา ,ตำบลหนองกลางดง ,ตำบลหนองกระทุ่ม ,ตำบลหนองสระ ,ตำบลบ่อทราย ,ตำบลประดู่ยืน ,ตำบลสุขฤทัย ,ตำบลทองหลาง ,ตำบลห้วยคต ,ตำบลทัพหลวง ,ตำบลห้วยแห้ง ,ตำบลคอกควาย ,ตำบลวังหิน และตำบลบ้านใหม่คลองเคียน

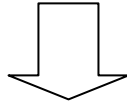

จากสภาเกษตรกรตำบล นำข้อมูลมาวิเคราะห์

เกิดศูนย์การเรียนรู้แบบโรงเรียนโรงนา

จำนวน 23 ตำบล รวม 24 ศูนย์

เกิดแนวคิดการแก้ปัญหา ดังนี้

นาข้าวปลอดสารพิษ

ตู้เย็นข้างบ้าน

นาข้าวปลอดสารพิษ

ตู้เย็นข้างบ้าน

เกิดตำบลต้นแบบในการทำนาเหวี่ยง คือ ตำบลบ่อทราย

องค์การพหุ ประกอบด้วย

ภาคีส่วนต่าง ๆ

กองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.), กองทุนสนับสนุนและส่งเสริมสุขภาพ (สสส.), กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.), ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.), กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, สาธารณสุขจังหวัดอุทัยธานี, นายกองจัดการบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี, เกษตรและสหกรณ์จังหวัดอุทัยธานี, ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอุทัยธานี, ประชาสัมพันธ์จังหวัดอุทัยธานี, ท้องถิ่นจังหวัดอุทัยธานี, พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอุทัยธานี, ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุทัยธานี และวัฒนธรรมจังหวัดอุทัยธานี

ครู ข. จำนวน 578 คน ดังนี้

อำเภอเมือง	1 ตำบลเกาะเทโพ	16	คน
	2 ตำบลหนองไผ่แบน	13	คน
	3 ตำบลน้ำซึม	19	คน
	4 ตำบลหาดท่ง	13	คน
	5 ตำบลหนองแก	20	คน
	6 ตำบลหนองเต่า	13	คน
อำเภอหนองขาหย่าง	1 ตำบลท่าโพ	14	คน
	2 ตำบลดงขวาง	11	คน
	3 ตำบลหนองไผ่	16	คน
	4 ตำบลดอนกลอย	15	คน
	5 ตำบลหมกแถว	17	คน
	6 ตำบลหลุมเข้า	14	คน

อำเภอหนองฉาง	1 ตำบลอุทัยเก่า	42	คน
	2 ตำบลทุ่งพง	14	คน
อำเภอทัพทัน	1 ตำบลหนองสระ	25	คน
	2 ตำบลโคกหม้อ	36	คน
	3 ตำบลหนองกลางดง	16	คน
	4 ตำบลหนองยายดา	22	คน
	5 ตำบลหนองกระทุ่ม	16	คน
อำเภอสว่างอารมณ์	1 ตำบลบ่อยาง	21	คน
	2 ตำบลพลวงสองนาง	0	คน
อำเภอห้วยคต	1 ตำบลสุขฤทัย	26	คน
	2 ตำบลห้วยคต	7	คน
	3 ตำบลทองหลาง	13	คน
อำเภอลานสัก	1 ตำบลลานสัก	12	คน
	2 ตำบลระบำ	19	คน
	3 ตำบลป่าอ้อ	11	คน
	4 ตำบลทุ่งนางาม	10	คน
	5 ตำบลน้ำรอบ	16	คน
	6 ตำบลประดู่ยืน	22	คน
อำเภอบ้านไร่	1 ตำบลทัพหลวง	17	คน
	2 ตำบลห้วยแห้ง	6	คน
	3 ตำบลวังหิน	15	คน
	4 ตำบลบ้านใหม่คลองเคียน	11	คน
	5 ตำบลคอกควาย	20	คน

มีการระดมกำลังในการจัดแจ้งสภาองค์กรชุมชน โดย ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี , นายอำเภอ , ทีมงาน 3 ทีม
ใช้เวลา 2 เดือน ได้สภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวน 31 สภา ดังนี้

1. ตำบล หนองเต่า	อำเภอ เมือง
2. ตำบล หนองแก	อำเภอ เมือง
3. ตำบล หนองไผ่แบน	อำเภอ เมือง
4. ตำบล หาดทอง	อำเภอ เมือง
5. ตำบล เกาะเทโพ	อำเภอ เมือง
6. ตำบล หมกแถว	อำเภอ หนองขาหย่าง
7. ตำบล ท่าโพ	อำเภอ หนองขาหย่าง